

(Lovforslag nr. L 40. Fremsat 3/3 77. Første behandling 8/3 77. Betænkning 10/3 77. Anden behandling 15/3 77).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Lovforslaget
vedtoges med 131 stemmer mod 15.

Formanden:

Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Forhandling om indenrigsministerens redegørelse af 9. marts 1977 om alkoholproblemer.
(Redegørelse nr. II. Redegørelsen givet 9/3 77).

Inge Fischer Møller (S):

Under tidligere debatter her i folketinget om misbrug er det blevet stillet i udsigt, at vi på et senere tidspunkt skulle have en bred debat om alkoholproblematikken. Jeg vil godt understrege, at jeg ikke synes, det er nogen god idé med denne debat. Det er ikke, fordi jeg ikke mener, at et overforbrug af alkohol kan være skadeligt, men umiddelbart kan man nok være betænkelig ved, at folketinget i dag debatterer alkoholpolitik, uanset om man betragter alkoholisme eller alkoholmisbrug som en sygdom eller man har den holdning, at alkoholmisbrug er et symptom på dybereliggende forhold af social eller personlighedsmæssig art.

Hvis vi tilslutter os den tanke, at alkoholmisbrug er en sygdom, må man nok erkende, at det er ret sjældent, at folketinget ønsker en enkelt sygdom sat til debat, medmindre der foreligger helt ekstraordinære grunde hertil. Jeg mener, at vi nok skal tage os lidt sammen. Vi må sikre, at folketinget ikke bliver et forum, hvor vi har debatter, der giver anledning til frygt og usikkerhed i befolkningen. I denne forbindelse vil jeg godt understrege, at ingen jo er forhindret i at få en dyberegående diskussion af forskellige problemer under udvalgsarbejdet. I øjeblikket, synes jeg, er der langt vigtigere ting at diskutere end det, der her er på dagsordenen, f. eks. konstruktive løsninger af

arbejdsløshedsproblemet. Men for nogle er det måske lettere at tage de ting op, der umiddelbart kan virke anstødelige, end at gøre noget ved det egentlig grundlæggende.

Debatten har som nævnt været ønsket, og den er forberedt af indenrigsminister Egon Jensen. Vi har fået en udmærket redegørelse, som jeg gerne vil benytte lejligheden til at takke indenrigsministeren og hans medarbejdere for. Når det nu skulle være, kunne vi ikke ønske os et bedre udgangspunkt. Redegørelsen er afbalanceret og nøgtern. Efter min opfattelse mangler den nogle enkelte ting, men dem vil jeg vende tilbage til.

Der skal ikke herske tvivl om, at der påhviler det offentlige en stor forpligtelse til i videst muligt omfang at formindske de problemer, der er forbundet med misbrug af alkohol. Efter min opfattelse bør man ikke iværksætte restriktioner o. lign., men man bør i stedet for sætte ind på at sikre, at flest muligt i vores land har det godt, så de ikke ufrivilligt bliver kastet ud i misbruget.

Jeg vil godt understrege, at alkohol ikke skal være det centrale i et menneskes tilværelse, men jeg synes, det er vigtigt, at vi giver alle de oplevelsesmuligheder, der skaber en rig tilværelse, og gør vi det, vil brugen af alkohol og nydelsesmidler blive noget sekundært.

Under de tidligere debatter, der har været i folketinget om misbrug, har nogle peget på forbudsvejen. Jeg er ikke enig. En skærpelse af forbuddet vil kun gøre det hele mere vanskeligt. Stadslægen i København, dr. med. H. E. Knipschildt, fremhæver i Ny Politik i december måned i en artikel, at det ikke hjælper at indføre alkoholrestriktioner. Alene det, at vi har betegnelsen alkoholpolitik, kan let medføre en uheldig fastlåsning af tankegangen med det resultat, at man stirrer sig blind på stoffet alkohol uden tanke på, at det er et meget indviklet samspil mellem kulturelle, sociale, familiære og individuelle forhold, der udgør baggrundsfaktorerne for alkoholmisbrug. Samtidig fremkalder ordet alkoholpolitik hos mig en forestilling i retning af forbud, restriktioner og andre ubehageligheder. Jeg er enig med indenrigsministeren i, at hvis et produkt bliver belagt med restriktioner, vil produktet få karakter af forbuden frugt, og forbuden frugt smager som bekendt bedst.

Det hele starter med en offentlig opskræmthet, der igen resulterer i mere eller mindre strenge forbud eller kontrolforanstaltninger.

[Inge Fischer Møller.]

Det viser sig imidlertid gang på gang, at strenge forbud ikke løser problemerne, snarere tværtimod. At strengere forbud medfører, at flere mennesker unødigt bliver kriminaliseret, og at det medfører professionelle kriminelle bagmænd, eller at smuglere påtager sig at forsyne markedet med det kontrolbelagte produkt, er sikkert heller ikke folketinget ubekendt.

Det er derfor vigtigt at understrege, at vi må og skal gå oplysningsvejen. Vi skal oplyse om, hvad overdreven brug af alkohol kan føre med sig. Man kan af og til undre sig over, at der ikke er langt flere, der har kastet sig ud i drikkeriet. Vi har så mange arbejdsløse som aldrig før, og dem har vi en meget stor forpligtelse over for. Vi har også en meget stor forpligtelse over for de helt unge. Her må vi sætte ind med oplysning allerede i folkeskolen. Det er vigtigt at få slået fast, at man skal sætte ind allerede i skolen, og det er også blevet en realitet med den nye folkeskolelov, der trådte i kraft sidste år.

En undersøgelse, der er foretaget af kontaktudvalget vedrørende alkohol og narkotika, påpeger, at de unges – og her er der tænkt på skoleungdommen fra 7. klasse og opefter – forbrug af alkohol gennem den sidste 10 års periode har været stigende. Det fremgår endvidere, at det er ganske normalt, at unge bruger alkohol i et vist omfang. Det er imidlertid sjældent, at de har et forbrug på mere end 10–20 genstande om ugen, og det er sjældent, at de drikker alene, idet de i reglen drikker sammen med kammerater eller sammen med deres forældre. Endvidere drikker de hyppigst øl, sjældent stærke drikke. Hvis det er karakteristisk for vores ungdom, ser det vel ikke helt så galt ud, som man først kunne fornemme. Efter min opfattelse ser det ud til at være en ganske fornuftig omgang med alkohol.

En ting må man ikke glemme, og det er, at de unge jo før eller senere bliver voksne, og som et led i denne proces tilegner de sig eller forkaster måske de normer og holdninger, der af de unge opfattes som hørende hjemme i de voksnes verden. Og i de voksnes verden er det yderst normalt og socialt helt acceptabelt at have et vist alkoholforbrug.

Når det drejer sig om de unge, er det ikke alene et spørgsmål om at sikre fornøden oplysning, men det er også et spørgsmål om at sikre fornøden tillid og tiltro. Der bliver i det dag-

lige stillet mange krav til de unge, som de lever op til, og jeg er også sikker på, at de kan leve op til det ansvar, der er forbundet med at omgås alkohol i et rimeligt omfang.

Jeg vil dog godt understrege, at det er nødvendigt at fortsætte oplysningsvirksomheden om de skadelige virkninger, misbrug af alkohol kan have. Det gælder ikke blot for de unge, men for hele befolkningen. Jeg vil også godt understrege, at der ikke foreligger nogen klar dokumentation for, at der er sket en stigning i misbruget, men der foreligger en tendens til stigning. Der er dog iværksat foranstaltninger til at bekæmpe de mangeartede misbrug.

Løsningerne må og skal ses i en større sammenhæng – det gælder både for de unge og for de øvrige aldersgrupper – vi må have en samlet vurdering, en højere grad af oplysning og fremfor alt ikke en fortsættelse af den skræk-kampagne, der nu er iværksat. Mennesker, der drikker, er ikke samfundsskadelige eller farlige, men det er klart, at man skal undgå menneskelige tragedier, hvis det på nogen måde er muligt. Det er jeg enig i, men jeg tror ikke på, at vi gennem en debat i folketinget kan få løst de eventuelle problemer, der måtte være. Jeg tror, at den måde, man kan sætte fokus på et problem på gennem en debat i folketinget, kan skræmme mange, ligesom det også kan give dårlig samvittighed hos mange.

På den anden side vil jeg godt understrege, at vi skal være forsigtige med ikke at blive grebet af panik og gennem en sensationel omtale forværre situationen, således at de mange mennesker, der er ramt af problemet, gennem en kedelig omtale føler problemet yderligere forværret.

Når vi diskuterer misbrug, må man nok slå fast, at misbrug er mange ting. Det er ikke bare overdreven indtagelse af alkohol. Det er vel noget, de fleste af os kender til, og derfor er det let at tale med om. En anden ting, man også kan kalde for misbrug, er overdreven indtagelse af næringsmidler, som fører til den danske nationalsygdom, overvægt. Det taler man ikke så meget om, men i virkeligheden er spørgsmålet om overvægt vel noget, der også bør have en større bevågenhed. Jeg vil godt understrege, at jeg ikke lægger op til, at vi i folketinget skal have en debat om de problemer, der er forbundet med overvægt, men jeg har blot nævnt det for at påpege, at spørgsmålet om misbrug ikke ligger så langt fra nogen af os. Tænk også på medicinmisbruget!

[Inge Fischer Møller.]

Jeg vil endnu en gang understrege, at jeg ikke mener, det er formålstjenligt med denne debat. Vi burde i stedet for diskutere, hvad det er, der i vores samfund gør, at så mange bliver nødt til at dulme sig med et eller andet middel for at holde tilværelsen ud. Det synes jeg kunne have medført noget mere konstruktivt. I øvrigt er det min opfattelse, at den tilsyneladende stigning i alkoholforbruget ikke afviger synderligt fra den tilsvarende forbrugsstigning på stort set alle andre områder som en følge af velfærdsstigningen i 1960'erne.

Jeg har nævnt, at indenrigsministerens redegørelse var god og udbytterig. Jeg har også nævnt, at jeg mener, at debatten er overflødig, men skulle det vise sig, at debatten giver anledning til et flertal for initiativer, der er forenelige med de holdninger til problemerne, som regeringen har lagt frem, vil jeg selvfølgelig følge ministeren og arbejde positivt for at få klaret de problemer, der måtte ligge.

Jeg vil godt understrege, at forslag om initiativer også forpligter. Vi ved, at initiativer koster penge. Det, der er brug for, er øget oplysning. I det forebyggende arbejde er der brug for flere penge til at udføre de ting, der allerede er mulighed for at udføre i forlængelse af den nugældende lovgivning. Det vil under alle omstændigheder være en fordel, at oplysningsarbejdet især over for børn og unge fortsættes. Vi har jo også på narkotikaområdet tilsyneladende haft gode resultater her.

En anden ting, man kunne overveje, var en generel sanering af reklamejunglen, selvfølgelig ikke bare i relation til spiritus, men generelt. Kontaktudvalget har i samarbejde med socialforskningsinstituttet og Danmarks Statistik udvirket, at der ved den næste af Danmarks Statistiks løbende undersøgelser af befolkningens forbrugsvaner, de såkaldte omnibusundersøgelser, vil blive stillet en række spørgsmål til belysning af befolkningens alkoholforbrug og alkoholvaner. Når undersøgelsens resultater foreligger, vil man vide lidt mere om alkoholforbrugets sammensætning end det gennemsnitsforbrug, man kan beregne sig til ved at dividere antallet af voksne danskere op i den beskattede mængde alkohol.

Jeg vil gerne indskyde, at jeg hellere så, at de penge, den undersøgelse koster, blev brugt til noget oplysende og forebyggende. Bliver undersøgelsen en realitet, vil jeg mene, at der ud over de to ting, jeg har påpeget, også bør tages

særlige hensyn til de helt unge. Jeg er dog bange for, at det væsentligste resultat af en sådan undersøgelse vil blive, at nogle fra kristeligt folkeparti kan få anledning til at løfte moralske forbudspegefinger.

Hr. Tastesen skriver i en artikel i Ny Politik, også fra december 1976, at alkohol ikke skal være det centrale i et menneskes tilværelse. Det er jeg enig i, men jeg er lige så enig i de bemærkninger, hr. Tastesen er kommet med, der lyder som følger: Jeppe vil blive ved med at drikke, så længe han er tørstig, og så længe han ikke får oplevelsesmuligheder, der er langt mere væsentlige for ham. Derfor er forbud ikke vejen. Der kræves oplysning og sejt arbejde for at forbedre samfundet på alle måder, så vi sikrer, at alle har det godt.

Jørgen Junior (FP):

Denne debat afholdes vel, fordi der er en almen tro på, at vi her står over for et problem, som der må tages nogle initiativer til at få løst. De tal, der foreligger, giver egentlig ikke grund til at tro, at problemet er af en sådan karakter eller størrelsesorden, at vi i dag når nogen konklusioner, der kan resultere i konkrete lovgivningsinitiativer. Lad mig sige det straks: jeg tror heller ikke, at dette er ønskværdigt. Men jeg glæder mig alligevel over, at der er fundet tid til denne debat, således at det kan blive afklaret, om der er et flertal, der virkelig ønsker, at alkohol skal have sin egen lovgivning.

Jeg er enig med regeringen i, at vi ikke skal falde over i en grøft med forbud, med dommedagsprædiken om alt det onde, der kan vedræfres én her på jorden, hvis man ikke forsøger alle livets glæder. Det, der er tilfældet, er jo nemlig, at øl, vin og spiritus på mange måder er som en afspejling af hele menneskeheden. Det kan repræsentere de mest sørgelige sider af livet, billedet af en drukken, ødelagt sut, for hvem kogespritten er den eneste brugbare morgenmad, men det kan unægtelig også, og det gør det i langt de fleste tilfælde, repræsentere en velafbalanceret nydelse, der medvirker til at få det bedste frem i os små menneskebørn.

Eksempelvis kan man vel ikke sige andet, end at en fin og forførende pærebrændevin er lige så forskellig fra en fuselsnaps, der blot drikkes for at opnå en beruselse, for at komme væk fra alle fortrædelighederne, som alkohol-kulturen er fra alkoholproblemet. Vi skal der-

[Jørgen Junior.]

for ikke skyde skylden på midlet, der bruges til at opnå målet. Vi skal skabe baggrunden for, at den enkelte ansvarsfølelse kan vokse, således at drivkraften i de usle rusmidler afløses af en glæde over at kunne vurdere, hvad der kan være medvirkende til at skabe positive indtryk, samt hvor, hvornår og i hvor store mængder dette modsvarer, hvad man ønsker at opnå for sig selv og sine omgivelser.

En fornuftig alkoholkultur, der er baseret på den kendsgerning, at øl, vin og spiritus er forbrugsvare, der er en del af vor hverdag og vore fester, må anerkendes som grundlaget for overhovedet at kunne vurdere, hvorledes færrest mulige skal kastes ned i de af livets faldgruber, der har med alkohol at gøre. De faldgruber kan vi nemlig ikke fjerne.

Vi kan imidlertid gøre tre ting. Vi kan gøre det helt klart for alle samfundsborgere, at faldgruberne findes. Vi kan hjælpe dem, der ikke har forstået advarslerne og falder i vandet. Og fremfor alt kan vi forøge det enkelte individs ansvarsfølelse, økonomisk, moralsk og på de mange andre felter, hvor samfundet i disse år forsøger at fravriste både dig og mig, os alle sammen, det, at vi har lov til at være os selv, hvor man forsøger at gøre os til robotter i en lidt »istisk« 1984-model, hvor samfundet tager hånd om den enkelte fra vugge til grav. Kort sagt: fremskridtspartiet tager parti for friheden, men en frihed under ansvar for den enkelte.

Da vi imidlertid også går ind for erkendelse og for ærlighed i politik, så skal det ikke underkendes, at der findes problemer. Først og fremmest må der oplyses om risici ved alkohol over for de unge. Det sker bedst i skolen, hvor sundhedslære, både med skrækberetninger, med informationer og med sober vejledning, bør være en væsentlig del af samfundets tilbud om oplysning. I et samfund bestående af ansvarsbevidste mennesker med en målsætning om at give deres børn den bedst mulige baggrund ville allerede oplysning medføre, at børnene ikke kan blive ofre for det negative i alkoholkulturen.

Faren for øjeblikket er imidlertid, at vi har ikke et sådant samfund. Mens jeg hidtil stort set har stået og erklæret mig enig med socialdemokratiet, med socialdemokratiets ordfører, så må jeg her sige, at ansvaret for, at samfundet er blevet forfladiget og ødelagt i undervisningssektoren, ja, det har socialdemokratiet,

fordi man har frataget mange af dette lands borgere deres fornemmelse af, at det betyder noget, hvilke handlinger de udfører. Derfor er det blevet sværere end nødvendigt at forebygge.

Men så er der naturligvis dem, der allerede er blevet ofre for den ødelæggende politik, nemlig vore gamle drankere og de alt for mange dovne unge, der har fået et alkoholproblem i stedet for et ansvar at leve op til. Den tredje gruppe, alle vi, der drikker lidt mere, end vi gjorde for nogle få år siden, vil jeg se bort fra, for vi er nemlig ikke samfundsproblemer. Den Martini, der skænkes kl. 16, lidt uvenskabeligt sagt: SFs guldbajere, eller den daglige rødvin forhindrer ikke en normal arbejdsindsats eller tilpasning til fællesskabets regler; det er forbrug, det er ikke misbrug.

Hvis vi går tilbage til dem, for hvem alkohol er et problem, synes jeg, at man må dele dem op i to grupper.

For det første de gamle alkoholikere, og dér er ikke meget at gøre, de skal have hjælpen til at overleve på den måde, som de selv har valgt. Jeg er her helt enig med regeringen i, at vi ikke på nogen måde skal begynde at løfte pegefingre eller spille moralske helte.

De unge er det jo noget anderledes med. De skal have en chance, både af menneskelige og af samfundøkonomiske grunde, men de skal ikke pakkes ind i vat som på behandlingsinstitutioner à la dem, der findes visse steder, og som ikke udfører arbejdet tilstrækkelig godt. Jeg har nylig hørt et eksempel fra Sankt Hans, det virkede afskrækkende. Jeg kan ikke bedømme, om det er symptomatisk, men hvis det er det, vil jeg nok sige, at så duer den institution ikke på det pågældende område.

Imidlertid har jeg i den rapport, der er tilsendt mig forinden, bl. a. også læst lidt om, hvorledes man gør i f. eks. Ringkøbing amt. Dér udfører nogle få – det er ikke mange – skov- og landbrugsarbejde. Det lyder efter min mening som noget særdeles fornuftigt. Der er tale om små institutioner, der er tale om et reelt opsyn, og der er ikke tale om, at pladderhumanismen er ordførende og altafgørende.

Så er der også et andet punkt, der må nævnes, og det er kontanthjælpen fra bistandskontorerne. Den skal gives i virkelige trangstifælde. Den skal ikke, som man desværre til stor irritation for mange mennesker i dette land ser det igen og igen, gives til finansiering af nye drukture.

[Jørgen Junior.]

Så er der problemet med drikkeri på arbejdspladsen. Det anser jeg ikke for at være noget særlig stort problem, men naturligvis findes det, og jeg mener, at det findes nærmest på basis af slap virksomhedsledelse. Der er jeg endnu en gang enig med indenrigsministeren i, at det er et problem, som de implicerede parter må løse. Det er ikke en samfundsopgave at kontrollere, om en arbejdsgiver og en arbejdstager evner at producere fornuftigt og rigtigt.

Så kommer der endelig denne evigt opdukende skrøne om, at den dårlige opvækst og de socialt ringe livsvilkår skaber alkoholproblemer. Det er ting, som naturligvis var rigtige på et tidspunkt tidligere i historien, men som ikke kan siges at være generelt rigtige i dagens rige Danmark. Det er i hvert fald ikke et problem – det vil jeg sige helt klart fra fremskridtspartiets side – som vi mener skal løses ved at ansætte 87 alkoholkonsulenter på 29 alkoholforebyggelsesklinikker, eller hvilke tanker man kunne finde på at få. Jeg vil sige klart fra over for en opbakning af en sådan tåbelig, skal vi kalde den omsorgsassistentfagforeningsbestemt tankegang. Det kan ikke være den rigtige vej frem.

Derfor må min konklusion på fremskridtspartiets vegne i dagens alkoholdebat i dette lille skatteplagede fædreland, der har så mange andre store problemer at skulle løse, blive følgende 5 punkter:

- 1) Meget vigtigt: vi skal ikke overdramatisere.
- 2) Danmark må arbejde på i højere grad at øge den personlige ansvarsfølelse. Det er nemlig nøglen.
- 3) Vi skal sige nej til forbud.
- 4) Vi skal sige nej til en usolidarisk – også på europæisk plan – og i øvrigt glædesnedbrydende form for afgiftsforhøjelser.
- 5) Vi skal sige nej til opsøgende arbejde, men vi skal sige ja til oplysende arbejde.

Og så skal vi fremfor alt forstå, at det er den almindelige velstandsstigning, der har skabt et merforbrug, der for langt den overvejende dels vedkommende ikke er et misbrug. Derfor skal vi sige ja til frihed også på dette område, samtidig med at vi naturligvis er positive og skal støtte afholdsbevægelser og al velmenende oplysning om de farer, som livet indebærer også på dette felt.

Når man så i øvrigt færdes herinde og prø-

ver at vurdere, hvorledes vi er i stand til at komme med nogle formidable initiativer til løsning af alkoholproblemet, hvad jeg altså ikke mener vi er, ja, så kunne man meget passende, især hvis det havde været et par timer senere, sige velbekomme og god fornøjelse med den veltempererede rødvin, som størstedelen af dette tings medlemmer også vil glæde sig over her i aften. Med andre ord: lad os prøve at holde os nede på jorden!

Mette Madsen (V):

Jeg havde egentlig tænkt, at jeg på grund af tidnød ville have strøget indledningen, men efter at have hørt fru Inge Fischer Møllers indlæg føler jeg det nu alligevel nødvendigt at begynde med nogle fastslåede kendsgerninger.

Alkoholmisbruget i Danmark er i dag større end nogen sinde. I så godt som alle kredse drikkes der stigende mængder af såvel øl som vin og spiritus. Mest foruroligende er det, at navnlig børn og unge nu også er med til at sætte forbruget i vejret. Misbrug af alkohol er et af vore store sociale problemer. Det er den væsentligste årsag til de fleste skilsmisser. Næsten hvert andet trafikoffer er påvirket af spiritus. Over en fjerdedel af indlæggelserne på psykiatriske afdelinger skyldes alkoholisme. Man skønner, der må være mellem 100.000 og 200.000 alkoholikere i Danmark i dag, og debutalderen for at anlægge sig et fast drikke-mønster er stadig faldende. Man ser varige skadevirkninger som leverskrumpning og hjerneskade hos personer under 30 år, tilstande, som normalt kræver 15 års solidt drikkeri.

Amtskommunerne skal nu overtage rådgivnings- og behandlingsopgaverne vedrørende misbrug af alkohol, men det er tydeligvis en meget svær opgave for amtskommunerne at finde ud af, hvordan dette arbejde skal gribes an og organiseres, så det får den bedst mulige effekt.

Af rapporten og redegørelsen fremgår det, at Amtsrådsforeningen i august 1976 har sendt amtskommunerne 5 spørgsmål til besvarelse om dette emnekompleks. Af de svar, der indløb før konferencen i december, fremgår det, at amtskommunerne ingenlunde har tænkt den, hvad opbygningen af arbejdet angår, men i store træk er enige om målsætningen. Spørgsmålene drejede sig om oplysning, forebyggelse, behandling, forskning og koordinering. Der var i besvarelserne peget på forskellige mulig-

[Mette Madsen.]

heder, f. eks. nedsættelse af embedsmandsudvalg med forskellig sammensætning fra de implicerede forvaltninger m. v. Sønderjyllands amtsråd foreslår, at ansvaret for den koordinerende indsats bør placeres i social- og sundhedsudvalget.

Jeg mener ikke, det har hast med i første omgang at finde frem til en ensartet måde at bygge dette arbejde op på. Tværtimod kan det være meget frugtbart, at man i de forskellige amter forsøger sig med den organisation, man dér finder mest praktisk, og at man så, som der også lægges megen vægt på i rapporten og redegørelsen, samles til konferencer, seminarer o. lign. for at udveksle erfaringer, således at man i løbet af ikke så mange år gennem de fælles erfaringer kan nå frem til den bedst mulige arbejdsform.

Jeg vil gerne pege på en ting, som ikke synes at have været meget fremme i debatten, nemlig selve alkoholbehandlingsarbejdets organisation. I sygehuslovgivningen er ansvaret for behandlingen af alkoholskadede og driften af behandlingsinstitutioner henlagt til sygehusudvalgene og -forvaltningerne. Denne placering er den traditionelle, og den skal muligvis tages som udtryk for, at alkoholmisbrug bør betragtes som en sygdom. Derimod er det senere tilkomne misbrugsproblem, stofmisbruget, hovedsagelig havnet i de sociale forvaltninger og i den primære sundhedstjeneste, uanset at stofferne for brugerne i de fleste tilfælde er alternativ eller supplement til alkoholen. Men når behandlerne skal arbejde med enkeltpersoner og familier, hvor forbrug af alkohol indgår på linje med andre misbrugsformer og der forekommer vold, kriminalitet, angst osv., så må hele denne problemmasse behandles ud fra et helhedssyn. Derfor er det uheldigt, at et enkelt symptom på den samlede mistrivsel, alkoholen, må afgives for en periode. Det er derfor min indstilling, at alkoholklinikkerne burde flyttes fra sygehusregie til amternes social- og sundhedsudvalg.

Gennem såvel rapporten som redegørelsen går det som en rød tråd, at man intet opnår ved flere og strengere forbud, tværtimod, men at hovedvægten må lægges på oplysning, forskning og holdningsændring. Det er vi i venstre stort set enige i, men dermed være ikke sagt, at vi ikke ønsker ændringer eller stramninger på visse punkter, som det vil fremgå af de bemærkninger, jeg nu vil knytte til de enkelte

områder, indenrigsministeren gennemgår i sin redegørelse.

Lad mig begynde med oplysning. Det er glædeligt at konstatere, at der i den nye folkeskolelov indgår oplysning om alkoholbrug i det obligatoriske fag sundhedslære. Jeg kunne dog ønske, at der ikke bare »kan«, men »skal« undervises i emnet i gymnasiet, for netop de unge i gymnasierne er i en meget truet alder.

Også i læreruddannelsen indgår nu sundhedslære, herunder alkohol, i visse pædagogiske specialer, og herudover lægges der vægt på, at den studerende får lært at tyde nogle af de tegn, der fortæller, at et barn er truet i sin udvikling. Jeg går ud fra, at der arrangeres kurser for de lærere, der ikke har fået denne undervisning under studieforløbet.

Der er også i det sidste par år lavet flere radioudsendelser og en tv-udsendelsesrække om alkoholproblemer. Jeg kunne ønske, at tv-udsendte denne eller måske lavede en ny udsendelse med visse mellemrum og udsendte programmet på tider, hvor voksne traditionelt ser tv. For også mange voksne ved alt for lidt om de hårde kendsgerninger i forbindelse med alkoholforbrug: Hvordan opstår skrumpelever? Hvornår drikker jeg for meget? Hvornår drikker mit barn for meget?

Jeg vil sige nogle ord om alkohol på arbejdspladsen. Det har jo altid været et tys-tys-emne. Den officielle indstilling er, at der ikke drikkes på arbejdspladsen, men en tabel i redegørelsen viser dog, at marketenderierne af det samlede danske ølsalg tegner sig for 5,1 pct., heraf 0,5 pct. ubeskattet øl. Det bemærkes i redegørelsen, at arbejdsministeriet ikke råder over statistisk materiale til belysning af, hvilken rolle indtagelse af alkohol spiller for sikkerheden på arbejdspladserne. Retsmedicinsk institut har dog i 1970 foretaget en medicinsk undersøgelse af alkohol i blodet for 156 tilfælde af 242 døds-tilfælde som følge af arbejdsulykker sket i København i perioden 1960-69. Undersøgelsen viste, at der i 19 pct. af tilfældene var mellem 0,5 og 1,5 promille og for 8 pct. af tilfældene mere end 1,5 promille alkohol i blodet.

I en avisdebat om alkohol og sikkerhed på arbejdspladserne i august måned i fjor udtalte specialarbejderforbundets miljøkonsulent, Magnus Demsitz, bl. a.:

»I forbindelse med sundheds- og sikkerhedsforholdene på arbejdspladserne er alkoholspørgsmålet så ubetydeligt i sammenligning

[Mette Madsen.]

med meget andet, at debatten om alkohol på arbejdspladsen må prioriteres meget lavt.«

I samme artikel udtaler direktør Arne Lund, Dansk Arbejdsgiverforening:

»Under det ansvar, som helt klart påhviler arbejdsgiveren i forbindelse med sikkerheds- og sundhedsfare, må alkohol også høre med. Det er lige så relevant som at tale om hjelme, briller, vat i ørerne osv.«

Hverken den gældende arbejderbeskyttelseslovgivning eller den ny lov om arbejdsmiljø indeholder direkte regler om alkohol og alkoholmisbrug. Der er dog visse krav om ærdelighed ved pasning af særlig farlige tekniske hjælpemidler, og der er regler om, at der ved visse legemlige og åndelige mangler også kan forstås påvirkning af alkohol.

Når jeg tager disse ting frem, er det, fordi arbejdsministeren over for folketingets arbejdsmarkedsudvalg i november i fjor har udtalt, at en revision af blanketten til anmeldelse af arbejdsulykker måtte afvente den debat, vi har i dag. Jeg beder derfor medlemmerne af arbejdsmarkedsudvalget være opmærksom på, at der i redegørelsen ligger et, om end spinkelt, materiale, som man nu kan gå videre med, og jeg synes, det er befriende, at folketinget endelig har fået mod til at tale lige ud om dette problem.

15 minutters taletid er meget lidt til en debat, der omfatter så mange områder som denne, og jeg beklager, at nogle af os nok må jasse os lidt igennem vore indlæg.

Inden for justitsministeriets ressort var der mange spændende ting at tage fat på, men jeg vil indskrænke mig til det, der er talt mindst om, nemlig detentionslovene. Det fremgår af redegørelsen, at antallet af detentionsindsatte i perioden 1960–1975 er steget fra 18.000 til 24.000 personer pr. år, men at der ikke i større omfang er mulighed for at yde disse mennesker en lægelig eller socialt betonet behandling eller hjælp. Jeg synes, dette bør give anledning til overvejelser, for detentionen er i virkeligheden et kontaktsted, hvor man kan give mennesker med alkoholproblemer en håndsrækning. Men hvordan? Ja, jeg synes, det er et problem, hvis løsning trænger sig på.

Jeg vil gerne i denne forbindelse nævne oplysningen om, at alkoholklinikkerne har meget ringe mulighed for indlæggelse af patienter. Man kan visse steder indlægge til afrusning på psykiatrisk afdeling, men hvis en alkoholist en

dag kommer ind på en alkoholklinik med det ønske at blive afvænnet, har klinikken ingen muligheder for at indlægge patienten, så han kan få hjælp og støtte under de meget ubehagelige abstinenssymptomer. Eneste mulighed er behandlingshjemmene, hvor der desværre er lang ventetid: enhver kan forestille sig, hvor let en sindelagsændring eller en ulykke kan indtræde i løbet af en ventetid på 2–3 måneder.

En stor del af alkoholforbruget finder sted på restauranter. Derfor må beværterloven indtage en central plads i denne debat. Denne lov blev ændret ganske meget i 1970, men den nye regel med landsbevillingsnævnet har mødt megen kritik. Beværtninger skød op som paddehatte, og kommunerne stod magtesløse. Det er derfor glædeligt, at handelsministeren netop har fremsat forslag til ændring af denne lov, og jeg håber, at dette lovforslag efter sin gang gennem folketinget får en sådan skikkelse, at problemerne med etableringstæthed og bevillingskompetence kan blive løst, og at ærdelighedssigtet genvinder sit oprindelige pålydende.

Hvad angår udsænkning til personer under 18 år, har jeg selv ønske om højere bøde til alle, også til de unge under 18 år, der bestiller spiritus på restauranter.

Angående emnet forbud mod salg af spiritus til unge under 18 år hos købmænd må jeg henviser til de bemærkninger, venstre tidligere har fremført under debatter i folketinget, men jeg vil lige nævne, at det er vort hovedsynspunkt, at det ikke er en god idé, fordi en sådan lovgivning alt for let vil kunne overtrædes.

Om reklamer må jeg sige, at venstre ikke mener, man skal forbyde reklamer. I de lande, hvor der er forbud mod alkoholreklamer, kan det ses, hvor fikst man har kunnet omgå et sådant forbud: der går ligefrem sport i at gøre det så vittigt og underfundigt som muligt. Jeg finder det derfor vigtigt, at man inden for denne branche har pålagt sig selv en meget streng moralkodeks, og jeg finder stort set disse regler tilfredsstillende.

Dog er der ét ønske, jeg gerne vil fremføre, om ændring på et bestemt punkt, nemlig at man vil afstå fra den form for reklame, hvor man ligesom opstiller en konflikt og så anviser en drink som løsning på problemet. Fra samtaler med læger og andre, der arbejder med alkoholmisbrugere, ved jeg, at mange menneskers alkoholmisbrug netop er begyndt i en periode, hvor den pågældende har stået i en problemfyldt situation. Jeg kunne ønske mig, at man

[Mette Madsen.]

ligesom vendte dette problem og sagde: vi må have en hel masse plakater og reklamer for ikke at drikke, oplysende reklamer, som man har bl. a. i Sverige. Jeg har f. eks. set en, hvor der stod: gå ikke ud og svøm, når du har drukket øl. Jeg synes, den er klar og tydelig. Sådan en kunne der godt hænge mange steder.

Jeg har også set virkelig gode amerikanske plakater, og jeg tror, vi alle sammen kan huske den udmærkede plakat, vi havde herhjemme for nogle år siden, hvor der stod: benzin og øl – en farlig cocktail.

Når vi taler om alkoholmisbrug blandt ungdommen, er det klart risikobørn, der er mest udsat, men jeg vil godt lige tilføje, at også i gode hjem kan man finde en lidt tankeløs indstilling hos forældrene. Jeg har mange gange hørt forældre sige, at det er bedre, børnene tager en øl, end at de ryger hash. Jeg synes, det er en farlig indstilling, og det er også en farlig indstilling bare at sætte en kasse øl midt på gulvet, når børnene har selskab, og så selv gå i byen.

Jeg vil også godt lige sige et par ord om hjemmefremstilling. I mange hjem lader man de store børn få et glas af den hjemmelavede vin; det er billigere end sodavand. Personlig ville jeg ikke finde det urimeligt, at man indførte beskatning af vinfremstilling i hjemmene.

Holdningen og en ændring af holdningen er den røde tråd i redegørelsen. I et notat fra socialstyrelsen fra 1974 står der, at alkohol er et socialt accepteret rusmiddel, hvis anvendelse har dybe rødder i vor kultur, og det er jo rigtigt. Vi byder, og vi nyder, og det kan i festlige stunder være til glæde og fornøjelse, men vi byder for meget, fordi vi er bange for at blive regnet for at være fedtede, og vi nyder for meget, fordi vi er bange for at blive regnet for tøsedrenge. Overlæge Knipschildt siger i Amtsrådsforeningens blad, at det er et spørgsmål om holdning: næsten hele befolkningen har den opfattelse, at chauffører, piloter m. v. ikke bør indtage alkohol i forbindelse med deres arbejde, og det er værd at bygge videre på. Det er måske et af de steder, hvor man kan starte.

Vi skal nok også alle sammen se lidt ind i os selv og spørge: udsætter vi ikke somme tider vores venner eller arbejdskammerater for et pres? Der burde altid være mulighed for alkoholfrie drikke ved siden af et glas alkohol, og man burde aldrig presse nogen til at drikke, svarende til, at man naturligvis ikke ville presse

folk til at ryge store cigarer, hvis de én gang havde afslået det.

Jeg vil slutte med at takke ministeren for redegørelsen. Jeg synes, vi her har fået et meget vægtigt, samlet materiale på folketingets bord. Så kan man spørge: hvad skal der så komme ud af denne debat? Ja, nogle vil måske foreslå, at vi nedsætter en kommission til at se på hele redegørelsen og alt, hvad der ligger bag den; så kunne vi gå ud til vores vælgere og sige, at nu har vi fået nedsat en kommission, nu skal det nok blive bedre. Jeg tror ikke, det er en god idé. Jeg ved, at det ville blive langsomt, og at alle initiativer på dette område ville blive afvist med, at man skulle vente på betænkningen, så længe en sådan kommission sad.

Men jeg vil gerne indstændigt bede statsministeren om at pålægge hver enkelt af de ministre, hvis ressort her er diskuteret, at de nøje gennemgår både rapporten, redegørelsen, alle tabellerne i redegørelsen og alle tallene samt opsamler, hvad der i dag er fremkommet af kritik og gode ideer, og eventuelt fremkommer med forslag til ændringer af love og cirkulærer, der kan forbedre færdselsreglerne for omgang med alkohol, som det f. eks. nu er sket med beværterloven. Den røde tråd også for regeringen og ministrene bør være oplysning, behandling, forskning og holdningsændring.

Jeg vil slutte med at sige, at hvis denne debat kunne blive den første begyndelse til en holdningsændring, der fra dette hus kunne brede sig som ringe i vandet, var det heller ikke så ringe et resultat.

Karen Thurøe Hansen (KF):

Fra nogle sider har der været ønske om at få en egentlig debat om alkoholproblemet, som det tegner sig i dagens samfund. Det kan måske også være af værdi, at vi får en sådan principiel, åben debat og får trukket linjerne op for det præventive arbejde, som indenrigsministeren også har gjort det i sin redegørelse til folketinget. Jeg vil gerne i den forbindelse takke indenrigsministeren for denne redegørelse, som jeg synes er meget fyldestgørende, og som det har været gavnligt at læse igennem sammen med den rapport, som jeg også med interesse har læst, om det seminar, der har været afholdt i Falkonercentret i efteråret.

Igennem de seneste år har narkotikamisbruget været det altoverskyggende diskussionsproblem, medens det stigende alkoholforbrug ligesom

[Karen Thurøe Hansen.]

har været noget sekundært, noget, man til dels har lukket øjnene for. Som indenrigsministeren også antyder i redegørelsen, er det sjældent, at en enkelt sygdom – og som sådan må alkoholisme vel betegnes – tages op til debat i folketinget. Vi har haft en meget hastig udvikling i vores samfund i de sidste 10–15 år, og det har også på mange måder ændret befolkningens levevilkår og levevaner, ikke blot på det kulinariske område, men nok så meget på det spirituøse. Rejser til andre lande har været medvirkende til denne ændring. Man oplever andre folkeslags daglige tilværelse på en måde, der er behagelig ikke blot i ferietiden, og ved hjemkomsten til den daglige tilværelse prøver man at omsætte feriemønstret hertil.

Imidlertid er det jo ikke mådehold, vi skal tale om i dag, men derimod misbrugsproblemet. Med et antal på over hundrede tusinde alkoholikere her i landet kan man vel karakterisere alkoholproblemet som en af samfundets værste svøber, måske endda samfundsproblem nummer ét.

Det er min overbevisning, at det ikke er igenem forbud, restriktioner osv., at man skal løse problemerne for alkoholikerne. Det vil snarere virke modsat og måske i sidste instans føre til øget kriminalitet. I indenrigsministerens redegørelse har vi jo set – det fremgår også af kriminalstatistikken – at et stort antal lovovertrædelser begås under indflydelse af spiritus, og at der inden for kriminalforsorgen til enhver tid prøves forskellige former for behandling af de indsatte eller rettere sagt dem, der er anbragt på institution – nogle af dem bliver indlagt på psykiatrisk hospital – men at mange af disse kriminelle til stadighed vender tilbage til alkoholen, så snart de er ude af institutionerne igen.

Den præventive indsats med hensyn til alkoholismen er jo overladt til amtskommunerne. Det er amtskommunernes opgave at prøve på at koordinere behandlingen imellem sygehusudvalget, social- og sundhedsforvaltningen og undervisnings- og kulturudvalgene, men overvejelserne herom er endnu ikke ganske afsluttet. Hertil vil jeg gerne føje, at vel bør der høre lægelig ekspertise til behandling af alkoholikere, men jeg synes, at det i udpræget grad er et spørgsmål, som hører hjemme under social- og sundhedsforvaltningen.

Præventivt arbejde er jo noget, der skal gøres hurtigt. Jeg er ikke tilhænger af, at der ned-

sættes alt for mange kommissioner. Vi har jo et gammelt ord, der siger, at da en vis herre ville, at intet skulle ske, nedsatte han i verden den første komité. Det er også min erfaring, at komiteer som regel arbejder langsomt og derfor ikke fører til en effektiv indsats. Det, vi skal slå ind på, er information, en holdningsbearbejdelse og nødvendige behandlingstilbud.

Der har specielt været talt meget om de unges alkoholvaner, og det tales der også om i indenrigsministerens redegørelse. Det oplyses endog fra socialministeriet, at der er tegn på, at 12-årige har visse alkoholvaner. Jeg er som sagt ikke tilhænger af restriktioner og forbud. Vi har fået en myndighedsalder på 18 år, og det er min overbevisning, at man fra 18 års alderen har den personlige frihed til at gøre, hvad man vil, også om man ønsker at ødelægge sit liv med alkohol. Men det er glædeligt at konstatere, at den nye skolelov som obligatorisk undervisning har oplysning om alkoholens skadelige virkninger inden for faget sundhedslære.

Jeg mindes, at jeg for få år siden så en film, der viste, hvorledes hjernen blev degenereret ved overdreven brug af alkohol, og det chokerede mig egentlig. Det drejede sig om to personer i 50 års alderen, hvoraf den ene gennem en meget lang årrække i overdreven grad havde nydt alkohol så godt som hver dag, og hans hjerne var så degenereret, at vedkommende nærmest måtte betragtes som invalidepensionist.

Men tilbage til, at der bliver undervist i skolen. Det er glædeligt, at man giver disse oplysninger på dette plan, men jeg vil gerne som det konservative folkepartis tema i denne debat slå fast, at det først og fremmest må være forældrenes ansvar at opdrage deres børn til at omgås alkohol med forsigtighed. Det er bevisligt, at hvor unge, eller man kan sige store børn, i familiesamvær lærer at omgås alkohol – måske ikke stærk alkohol, men vin og måske også øl – på mådeholdende vis, så opstår der meget, meget sjældent alkoholisme blandt disse unge.

Jeg vil ikke tage så let på problemet, som fru Inge Fischer Møller gjorde det, men jeg vil heller ikke gøre det til den store dramatik. Vi ved, at der i Danmark er imellem 100.000 og 150.000 alkoholikere, og der bør gøres en indsats. Nu er det ikke altid af sociale årsager, at folk drikker, tværtimod, vil jeg snarere sige. Det har i de senere år været fremherskende, at det er middelstanden og den bedre stillede

[Karen Thurøe Hansen.]

del af befolkningen, som har tillagt sig spirituøse vaner, så alkohol indgår i deres daglige forbrug.

For de sociale tilfældes vedkommende har man jo mulighed for, såfremt det virkelig er alkohol, der har ødelagt en hel familie, at tage dette op inden for bistandslovens rammer, undersøge hele familiens vilkår og derigennem være med til at få denne familie på ret køl. Det er også rigtigt, som det har været nævnt her, at mange skilsmisser skyldes overdreven alkoholnydelse.

Vi skal som sagt sætte ind med prævention. Men hvorledes skal vi få denne prævention ført ud i livet? Jeg nærer stor beundring for lægelig ekspertise også på det socialrådgivermæssige område med hensyn til at tage disse problemer op. Som før nævnt er jeg ikke tilhænger af, at der nedsættes en kommission til langvarig bearbejdning og behandling af dette emne, men jeg vil dog meget gerne henstille, at man, såfremt man alligevel gør det, så ikke glemmer at medtage de frivillige organisationer såsom Kirkens Korshær, Frelsens Hær, KFUM og de forskellige institutioner, der beskæftiger sig med alkoholproblemer, nemlig »Lænken«, »Ring i Ring«, og hvad de alle sammen hedder. Jeg tror, man kan hente værdifuldt materiale hos disse mennesker, som virkelig har set det som deres opgave at hjælpe alkoholikere til at blive respektable mennesker – det er alkoholikere som regel også, de fleste er ikke aggressive – og jeg mener, at de, der selv har prøvet at være alkoholikere, måske bedre forstår problemerne og bedre er i stand til at hjælpe. De har erhvervet en ekspertise, der kan være værdifuld for det eventuelle ekspertudvalg, som måtte blive nedsat.

Der er én ting, man ikke må glemme, og det er, at der kan gå meget lang tid – måske år – før den, der har været alkoholiker, kan sige, at han igen er fuldstændig alkoholfri. Det er i denne meget lange mellemliggende fase, der til stadighed bør være visse kontakter, vedkommende kan henvende sig til, således at han ikke føler sig stødt ud i kulden, men til stadighed kan hente styrke, eventuelt fra en helbredt alkoholiker, til at holde sig oppe.

Fra det konservative folkepartis side er vi tilhængere af den personlige frihed. Vi er tilhængere af, at man har lov til at gøre med sin krop, hvad man selv vil. Men først og sidst vil jeg gerne her fra talerstolen slå til lyd for, at

det er forældrenes ansvar, at der er forældrene, der i første instans bør oplære børnene i at omgås alkohol varsomt.

Jeg håber, at vi får noget ud af denne alkoholdebat, at det ikke er spild af folketingets tid, at vi får diskuteret dette problem. Det er et problem, som årligt koster mange penge, det er et problem, som bør tages op på et seriøst plan, og det håber jeg det vil blive efter denne debat.

Yvonne Herløv Andersen (CD):

Centrum-demokraterne finder ikke, at indenrigsministerens redegørelse indeholder et bidrag til en fornyelse af debatten om misbrug og behandlingsmetoder, når det gælder alkoholmisbrug. Der røres dog i redegørelsen ved væsentlige, principielle ting, som jeg vil komme ind på her.

Der er ingen klar dokumentation for stigning i alkoholmisbruget, men der er en tendens til, at aldersfordelingen har ændret sig, således at skolebørn fra ca. 12 år nu også er blevet forbrugere af alkohol. Det må så være over for denne gruppe, at der skal sættes stærkest ind med oplysning og forebyggende arbejde. Restriktive indgreb tror jeg ikke på har den ønskede virkning. Hvis spiritus ikke kan købes af unge under 18 år, skaffer de sig det på anden måde, og det afføder så problemer med forældrene i hjemmet, småkriminalitet og besøg i socialforvaltningen.

I vore nabolande Norge og Sverige har systembolaget ikke bragt dem nærmere en løsning, end vi er.

Reklamer for alkohol skal, hvis det er nødvendigt – eksempelvis hvis de fortæller, at man bliver ung, smuk og rig af at drikke – henvises til forbrugerombudsmanden.

Det er nødvendigt at se problemet som en helhed og prøve at finde frem til årsagerne i stedet for at symptombehandle. Årsagerne kan man som oftest finde i individets omgivelser: sociale problemer kombineret med psykiske problemer hos den enkelte.

Hos helt unge mennesker bliver det at drikke meget let en målestok for, hvad den enkelte er værd: den, der drikker, rykker højere op i hierarkiet. Men er denne værdimåler så langt fra de voksnes? Det mener jeg ikke.

For at modvirke alkoholmisbrug hos de helt unge skal vi bruge og udbygge hele vort eksisterende behandlingsapparat. Amtssundhedscentre, ungdomsklubberne, de private orga-

[Yvonne Herløv Andersen.]

nisationer såsom »Lænken« og »Blå Kors« skal støttes i det meget store arbejde, de gør. Socialforvaltning, skoler og politi skal samarbejde på tværs af alle fagskel. I skolerne kan der suppleres med feature-uger, der støtter den undervisning, der finder sted. Alle disse og andre bestræbelser er ikke nye, men har eksisteret i flere år. Alt dette skal koordineres fra centralt hold, som så videregiver og modtager oplysninger om de seneste nyskabelser på området. De går så videre til udlandet.

Når jeg før nævnte politiet, er det, fordi jeg mener, at en del af vort behandlingsapparat opfatter politiet og dets rolle negativt. En ændret indstilling kan kun opnås ved et nærmere samarbejde. En del af de forbrydelser, der foretages af de unge, foretages jo under indflydelse af alkohol. Lederne i klubberne har et stort ansvar for et reelt oplysningsarbejde over for de unge, og mener disse medarbejdere, at der er problemer hos de enkelte unge, skal de sørge for, at der bliver etableret et samarbejde med socialforvaltningen, hvor en sagsbehandler, hvis der er grundlag herfor, så kan tage hele familiens situation op.

Så er der problemet med udsækning af alkohol for unge under 18 år på vores restauranter. Det kan imødegås ved, at man inddrager bevillingen nogle måneder og i gentagelses-tilfælde permanent. I det hele taget mener jeg, at reglerne om spiritusbevilling trænger til en revision.

Hvad angår spørgsmålet om konsulenter, er vi i CD af den formening, at det er amtskommunerne, der skal ansætte disse og knytte dem til deres centre. Nyttens af dem skal ikke undervurderes: hele grundlaget for det behandlingssystem, der er i dag, blev skabt af de 8 statsansatte.

Så er der problemet med det stigende antal detentionsanbragte. Det bør nu, hvor der er sket den ændring, at der normalt ikke rejses tiltale i disse sager, tages op til fornyet overvejelse. Der skal endvidere gives mulighed for lægehjælp og social bistand, i det omfang det er fornødent. Dette kræver, at det føromtalt samarbejde kommer i gang mellem bistandskontorerne og politiet.

Centrum-demokraterne kan derfor konkludere, at vi ikke skal have en isoleret alkoholpolitik, at problemerne skal løses ved et snævert samarbejde inden for de allerede eksisterende organer, at behandlingsapparatet skal

udbygges, i det omfang det er fornødent, at de private initiativer på området skal støttes, at indsatsen med oplysning skal forstærkes, især over for de helt unge, og at restriktive indgreb ikke er ønskelige, men blot vil forværre og forstærke problemerne.

Ebba Strange (SF):

Jeg vil gerne starte med at takke ministeren for den redegørelse, vi har fået om alkoholproblematikken.

Man får den fornemmelse, når man læser den, at indenrigsministeren kun med en vis uvilje har påtaget sig at give folketinget denne redegørelse, og det kan jeg godt forstå. Jeg kan være enig med ministeren i det betænkelige ved at stirre sig blind på stoffet alkohol, som ministeren skriver under sin omtale af bistandslovens principper, fordi problemerne omkring alkoholforbrug og alkoholmisbrug ikke kan isoleres, og så også af en anden grund: at en stor del af indsatsen over for hele området efterhånden er blevet lagt ud til kommunerne og amterne.

SF er enig i regeringens holdning, at alkoholmisbrug, for nu at tale om det først, er et symptom, ofte på sociale vanskeligheder, på økonomiske vanskeligheder og på personlige problemer, og at man derfor ikke primært kan rette en indsats mod selve alkoholmisbruget, men må tage fat på de problemer, der ligger bag misbruget. Det er jo ikke for ingenting, at vi lever i et land, der allerede for 250 år siden kunne fostre en Holberg, der skrev om Jeppe, at man siger nok, Jeppe drikker, men spørger man også, hvorfor Jeppe drikker? Vi ved jo godt i Danmark, at der er nogle årsager til, at folk bliver alkoholmisbrugere. Netop Jeppe viser os, at det er sociale og personlige problemer, der ligger bag misbrug. Og det er dér, problemerne skal angribes. Det vil sige, at en god sociallovgivning, tryghed i arbejdsmarkedslovgivningen, tryghed i boliglovgivningen og tryghed i familielovgivningen er det bedste forebyggelsesmiddel mod alkoholmisbrug.

Men vi ved selvfølgelig også godt, at et alkoholforbrug, hvis det bliver for stort, også selv om der ikke er tale om egentligt misbrug, i sig selv kan medføre en række problemer: at de mennesker, der ligesom starter et for højt forbrug, ryger ind i en ond cirkel, der gør de sociale, de personlige og sundhedsmæssige problemer endnu større. Når man ryger ind i den cir-

[Ebba Strange.]

kel, er man hårdest udsat, når man er økonomisk dårligt stillet.

SF var i sin tid imod, at man afskedigede konsulerterne i undervisningsministeriet, som det fremgik af debatten, vi havde her den 17. maj i fjor. Det skete imidlertid, og vi ved nu, at indsatsen omkring det forebyggende arbejde og behandlingen af misbruget skal ske ude omkring i amterne. Vi beklagede kun, at amterne ikke havde haft tid nok til at opbygge en struktur, der kunne tage imod den opgave, de havde fået. På den anden side anser vi, at hele arbejdet i det lange løb er bedst placeret i kommunal og amtskommunal regie. Rapporterne fra de forskellige amter viser da også, at man er godt i gang rundt omkring med at opbygge både forebyggelses- og behandlingsapparatet.

I redegørelsens sp. 407 anvender ministeren udtrykket, at det er yderst normalt og socialt helt acceptabelt at have et vist alkoholforbrug. Det er jo rigtigt, og jeg vil også gerne påpege, at alkoholforbrug er en del af det danske og europæiske kulturmønster. Det hverken kan eller skal vi rokke fundamentalt ved. Vi minde vist endnu alle sammen, da cannabisprodukterne holdt deres indtog i Danmark i slutningen af 1960'erne, den fantastisk voldsomme reaktion, der var hos den voksne danske befolkning mod dette nye produkt, der er et lige så kulturbetinget rusmiddel i andre dele af verden som alkohol hos os, men som altså var ukendt i Danmark. Jeg er enig med, jeg tror, det var fru Mette Madsen, der nævnedes noget om, at der var en del forældre, der dengang greb til at sige: så må I hellere tage jer en bajer end gå om bord i hashen, for bajerne kender vi da i hvert fald. Det andet kendte vi ikke; det var os kulturfremmed.

SF er imod forbudspolitik. Det vil jeg godt sige helt klart og tydeligt. Vi mener, at forbud på dette område fører til kriminalitet, fører til overtrædelse af forbudene og til, at man prøver at omgå dem, at man giver sig til at hjemmebrænde, at man giver sig til at smugle, at der sker handel med sorte varer, så vi modsætter os forbud på hele området. Vi mener også, at forbudspolitik til syvende og sidst hører totalitære statsformer til, og det ønsker vi ikke at fremme. Men vi mener på den anden side, at der skal gøres et oplysningsarbejde, at der skal oplyses om, hvilke risici der er forbundet med et spiritusforbrug.

Selvfølgelig er spiritus skadelig. Forbruget

indebærer en række sundhedsfarer, men jeg tror ikke det kun drejer sig om skrumpelever; det har vi også været inde på tidligere her i debatten. Jeg tror, der er adskillige andre sygdomsrisici forbundet med indtagelse af for megen alkohol. Jeg vil gerne her opfordre til, at der iværksættes en mere omfattende forskning af et for stort alkoholforbrugs virkninger på hele det sundhedsmæssige område.

Så er der spørgsmålet om, hvorvidt man skal bruge de private foreninger, der findes. Det har også været nævnt tidligere i debatten. Jeg tror, man skal bruge dem, og det gør man også ude omkring i amterne. Der er mange af disse foreningers medlemmer, der kender problemet indefra, som selv har været alkoholmisbrugere, og som, netop fordi de kender problemet indefra, er i stand til at give alkoholmisbrugere den støtte, de har brug for, når de gerne vil ud af deres misbrug.

Når afholdsforeningerne har fået sådan et lidt odiøst skær hos mange af os, hænger det nok sammen med, at de blander det med at holde sig fra spiritus sammen med nogle moraliserende holdninger til dans, kortspil, uægteskabelige forbindelser og den slags ting, som efter min mening ikke har ret meget med alkoholmisbrug at gøre.

Så er der blevet nævnt spørgsmålet om drikkeriet i arbejdstiden. SF mener, at drikkeriet på arbejdspladserne er et problem, som arbejdspladsernes egne folk selv må løse. Det er ikke et problem, vi skal blande os i. Men jeg vil godt fra denne talerstol sige, at når der bliver sagt drikkeriet på arbejdspladserne, bliver der som regel nævnt jord- og betonarbejdere, murerarbejdsmænd og den slags ting, men der drikkes jo betydeligt også på andre arbejdspladser end dér, hvor håndens arbejdere færdes, og det er måske lige så vigtigt. For socialistisk folkeparti er det et større problem med det drikkeriet, der finder sted på de arbejdspladser, hvor man kan trække drikkeriet fra på repræsentationskontoen. Da vi i SF ikke går ind for en egentlig alkoholpolitik, vil jeg godt understrege, at vi går ind for en skattepolitik, der bl. a. fjerner retten til at trække alle disse ting fra på skattebilletten, fordi man kalder dem repræsentation og skriver »an varer« på regninger, eller hvad pokker det nu er, man skriver, men så er der altså nogle andre, der betaler ens spiritusforbrug. Den opfordring, der ligger i en sådan skattepolitik, vil vi gerne være med til at afskaffe.

[Ebba Strange.]

Efter vores mening drejer det sig om, hvordan vi lærer at leve med et rimeligt alkoholforbrug, for som jeg sagde før, er det en del af vores kulturmønster, og her spiller hele spørgsmålet om de unge og de unges forhold til forskellige stoffer en meget stor rolle. Det er blevet sagt her og fremgår også af ministerens redegørelse, at vores spiritusforbrug er steget. Det er klart, at det er steget. Det var fru Inge Fischer Møller også inde på. Hele vores forbrug af materielle goder er jo steget, og det er spiritusforbruget så også. Jeg er meget glad for, at indenrigsministeren i sin redegørelse prøver af af dramatisere hele problemet, også problemet med de unges drikkeri. Jeg synes, at det allervigtigste for os er at få neddæmpet dramatikken i disse ting. Jeg er helt enig med indenrigsministeren i, at en enkelt avisartikel eller to kan få problemerne til at antage nogle dimensioner, som de ikke har i virkeligheden.

Det er klart, at unge mennesker arver de voksnes kulturmønster, og hvis de unge mennesker ser, at et alkoholforbrug hører med til de voksnes kulturmønster, vil de også overtage det. Lige så klart er det, som jeg nævnte i min indledning, mit oplæg, at der i mange tilfælde er knyttet sociale problemer til et alkoholmisbrug. Når de unge ryger ud i det, er det som regel tegn på, at de føler sig usikre, føler sig utrygge, og at det, de trænger til, ikke er restriktioner og forbud, men støtte og kontakter med andre, først og fremmest med deres egne voksne. Der er jeg sådan set enig med fru Karen Thurøe Hansen: det er meget ofte familiekontakten, der svigter i de tilfælde.

Så vil jeg godt sige noget om det mere strukturelle i det her spørgsmål: på hvilke områder skal vi sætte ind med bearbejdelse af alkoholproblemerne?

Jeg vil for det første spørge, om indenrigsministeren finder det hensigtsmæssigt, at alkoholbehandlingen er placeret i amternes sygehussektor. Efter SF's og efter min opfattelse finder jeg det mere hensigtsmæssigt, om behandlingsapparatet var knyttet til social- og sundhedssektoren. Jeg er klar over, at der selvfølgelig er sygdoms- og sygehusproblemer i det også, men som regel starter det nu altså med sociale problemer.

Noget andet er, at det er min opfattelse, at behandlingskapaciteten ude omkring i amterne er for ringe. Man har simpelt hen ikke capaci-

tet nok til at behandle de mennesker, der faktisk trænger til det.

Jeg mener ikke, at vi herindefra hverken skal nedsætte kommissioner eller udstede bestemmelser om, hvordan indsatsen skal organiseres. Det vil godt kunne gøres i den enkelte amtskommune. Men jeg synes, det er vigtigt, at man bliver ved med at holde en vis koordinerende kontakt med amterne herindefra, at kontaktudvalget gør det, at undervisningsministeriets konsulent gør det, og at indenrigsministeriet gør det, og at den kontakt dels drejer sig om fra centralt hold at udsende oplysningsmateriale, undervisningsmateriale og udveksling af erfaringer de forskellige amter imellem, dels om, at man bistår amterne, når de har brug for støtte. Men selvfølgelig skal man først og fremmest fra centralt hold iværksætte forskning, både med hensyn til de sygdomsskader, der kan opstå, og med hensyn til behandlingen.

Til sidst vil jeg sige, at vi er enige med regeringen i, at vi ikke trænger til en egentlig alkoholpolitik i dette land. Vi mener, at vi skal have en skattepolitik, som jeg har peget på, at vi skal have en socialpolitik og en arbejdsmarkedspolitik, der vænner os til ikke at være misbrugere, men forbrugere. Vi kan derfor tage denne debat til efterretning, men jeg mener i og for sig ikke, den bør have andet resultat, end at vi nu har drøftet problemerne her, og at vi i øvrigt fortsætter udviklingen af de forebyggende foranstaltninger på det område.

Jørgen Jensen (DKP):

Også jeg er enig i, at denne debat i bedste fald er overflødig, og vil også pege på, at selv med et øget forbrug er det jo fortsat et mindretal, der drives til et misbrug.

Jeg vil som den forrige taler sige, at vi gennem lang tid fra Holberg har vidst, hvad det var, der kunne drive folk til drikkeri. Det var for hårdt slid for herremanden, det var følelsen af ikke at slå til, og det var mangel på respekt og kærlighed, der drev Jeppe til at flygte fra virkeligheden gennem drikkeriet.

Derfor er jeg også meget enig i, at en debat om alkoholmisbrug og bekæmpelse af det ikke kan ses isoleret, men – hvad der også fremgår af de svar, der er kommet fra amtskommunerne – må ses i sammenhæng med sociale og sundhedsmæssige foranstaltninger, med arbejdsmarkedsspørgsmål, med fritids- og kulturområdet.

[Jørgen Jensen.]

Både i ministerens redegørelse og i rapporten fra Amtsrådsforeningen er der mange værdifulde oplysninger, og der er jo allerede takket for disse oplysninger. Men jeg føler egentlig, at de står i skærende modstrid med den lovgivning, som et flertal her i folketinget har gennemført i de sidste år. Vedrørende annoncering har vi under tidligere debatter peget på, at vi meget gerne som parti vil reklamen til livs. For det første øger den kostprisen med ca. 5 pct., og så fremmer den i mange tilfælde et forbrug, der hverken for den enkelte eller for samfundet er godt. Vi kan sige, at den nuværende reklame burde erstattes med reel forbrugeroplysning.

Når det nævnes, at loven om markedsføring kan bruges til at bekæmpe negativ reklame, er det ikke vor opfattelse, at loven har grebet tilstrækkeligt ind, ej heller på det område, som vi diskuterer i dag. Men vi ser altså meget gerne en skærpelse af kampen imod negativ reklame for spiritus, og vi støtter tanken om øget oplysning om faren ved alkoholmisbrug i såvel skole som presse, radio og tv. Jeg må også sige, at det er afgørende, at denne oplysningskampagne følges op af alternative muligheder, dvs. et stadig voksende tilbud af kulturliv, idrætsanlæg, fritidsaktiviteter, feriehem og uddannelsesmuligheder, herunder både højskoler og fritidsundervisning. Vi er også meget positive over for økonomisk støtte til behandlingshjem, og vi ser meget gerne et udvidet samarbejde mellem de sociale instanser. Det er egentlig rystende, når der i redegørelsen vedrørende kriminalforsorgens behandlingsmuligheder for alkoholskadede klienter peges på, at der mangler alkohollambulatorier, institutionspladser, psykiatere, socialrådgivere og mulighed for at skaffe klienter en bedre bolig, når de er behandlet.

Men når jeg har peget på, at den megen viden, der er i redegørelsen, står i skærende modstrid med den lovgivning, der gennemføres i folketinget, vil jeg gerne give nogle eksempler på, hvordan folketinget igennem de senere år har presset problemer ned over folk, problemer, der for nogle føles uløselige og får dem til at flygte fra virkeligheden. For vel er det rigtigt, at personlige følelsesmæssige og fysiske problemer kan føre til alkoholmisbrug, men afgørende er også forholdet mellem mennesker og de krav, samfundet stiller. Man taler om ungdomsproblemer, øget spiritusmisbrug i den ganske unge alder, og om øget vold, men un-

dersøgelsen, der er omtalt i redegørelsen sp. 406, viser, at det store flertal af unge har et afslappet, naturligt forhold til spiritus. Men det er klart, at når presset er stort, når der ikke er mulighed for alle, når uddannelse og samfundets værdimålere alene er for de stærke, dygtige og effektive, vil der være nogle, der falder fra, nogle, der får den opfattelse, at de står udenfor, at de ikke slår til. Vi ved, at den tekniske udvikling, nye videnskabelige landvindinger og en mere effektiv samfundsadministration åbner næsten ufattelige muligheder for menneskene, men også indebærer farer og problemer, der kan kue den enkelte. Jeg skal bare nævne, at den stigende forurening og debatten heromkring, begrænsede ressourcemængder, usikkerhed over for nye energikilder giver mange angst for fremtiden. Og hvorledes forbereder vi de unge på denne fremtid? Hvilken ballast giver vi dem, og hvorledes fremmer vi den fællesskabsforståelse, der er en forudsætning for en tryggere tilværelse? Man nedskærer antallet af pædagoger i børneinstitutionerne; børnene skal blot opbevares, ikke undervises eller åbnes for kulturelle oplevelser, ikke indføres i fællesskabets styrke og muligheder. Allerede på dette trin skal de forstå, at det alene er effektiviteten i arbejdet, de mindste omkostninger til arbejdskraften, der skal opretholdes. Vi havde i går i tusindvis af børn, der demonstrerede på pladsen udenfor for et øget timeantal i skolerne. Hvorfor? Fordi man økonomisk har begrænset skolernes mulighed, idet man påstår, at der ikke er råd til en fornuftig skolegang med lav klassekvotient, med øget antal timer til kulturfag og ballast til det samfund, de skal leve i efter år 2000. De unge skal høre på, at man her i folketinget påstår, at det værste, der kan ske de unge, er, at de får understøttelse, når de efter endt skolegang kastes ud i arbejdsløshed. En ændret holdning og en indsats her hører også med i bekæmpelsen af spiritusmisbrug blandt de unge.

Hvis vi tager boligområdet, hvor man herinde hvert halve år må lappe på en umulig boliglovgivning, hvad betyder det så af menneskelige lidelser og problemer, når man gennem en lov om ejerlejligheder tvinger menneskene til at opgive den ramme, de havde skabt omkring deres familieliv? Eller de økonomiske belastninger, som denne boliglovgivning påfører den enkelte familie?

I redegørelsen peges der også på, at den nye arbejdsmiljølov skulle sikre en indsats i de en-

[Jørgen Jensen.]

kelte virksomheder for et sikkert og sundt arbejdsmiljø. Det er også rigtigt, at ændrede forhold menneskene imellem i produktionsprocessen kunne skabe større tryghed og dermed fjerne en årsag til misbrug. Men i dag øges tempoet på arbejdspladsen, udbygningen forstærkes, og den øgede opdeling af arbejdet fremmedgør den enkelte for produktionen. Samtidig gennemføres det ene indgreb og overgreb efter det andet over for fagbevægelse og arbejdere, der kæmper for bl. a. et rimeligt lønniveau, indflydelse på egen arbejdsituation og tryghed i ansættelsen.

Der er talt om det meget drikkeri på arbejdspladsen, og i går foreslog Blå Kors, at man måtte gennemføre en ny undersøgelse af dette problem. Det har også været omtalt af tidligere ordførere her i dag. Men der drikkes i dag mindre og mindre blandt dem, der står direkte i produktionsleddet, bl. a. fordi effektivitetskravet er stigende og man er angst for at blive afskediget, hvis man tillader sig at slappe af. Men det er rigtigt, at arbejdsgiveren og kapitalhaverens ensidige ledelses- og bestemmelsesret umyndiggør arbejderne og skaber problemer, og det er naturligt, at kravet om og behovet for at føle sig som menneske en gang imellem kan føre til, at man tager en øl sammen med kammeraterne. Det er også en kendsgerning, at større selvstændighed, indflydelse på egen arbejdsituation, øget ansvarsområde i arbejdet fremmer interessen for arbejdet og begrænser behovet for at koble af over en øl. Dette skal med, hvis der skal være mening i nye undersøgelser eller indgreb. Jeg er her helt enig med ministeren i, at der ikke skal lovgives eller strammes på dette område.

Eller tag arbejdsløsheden, hvor mange bliver forarget, når de ledige på kontrolstedet eller i fagforeningen tager en øl sammen med kollegaerne. For visse medførere det, at man råber op om, at understøttelsen er for stor, at det er bevis på, at man hellere vil drikke øl end arbejde. Det er rigtigt, at nogle under ledighed forfalder til druk. Jeg kan forsikre om, at det gør ondt, når man sidder i en arbejdsløsheds-kasse og ser unge, der efter en længere ledighedsperiode bliver sløve og først og fremmest søger sammen med ligestillede over en øl. Men her er det ikke oplysning om faren for misbrug, der skal til, men det er arbejde og mulighed for en meningsfyldt tilværelse. Det var

jo noget af det, vi kunne være med til at give dem ved en anden lovgivning her i folketinget.

Derfor vil jeg til sidst sige: kommunisterne vil meget gerne medvirke til at hjælpe dem, der er ramt af alkoholsvøben. Vi støtter oplysning og bekæmpelse af negativ og farlig reklame, men først og fremmest må man erkende, at alkoholmisbrug også hænger sammen med grundlæggende fejl i vor samfundsopbygning, i det manglende fællesskab, og at den også er en følge af det økonomiske system, vi har, der fremmer, ja, næsten betinger alles kamp mod alle, hvad der medfører, at nogle føler sig sat udenfor, føler sig for svage til at være med i den kamp og derfor flygter fra virkeligheden gennem drikkeri.

Grethe Philip (RV):

Problemerne omkring narkotikamisbrug og alkoholmisbrug har visse lighedspunkter, men der er også store forskelle.

Det var karakteristisk for narkotikaproblemet, at det ramte os meget pludseligt og voldsomt og uforberedt, og at det særlig viste sig blandt ungdommen. Vi havde ingen kulturvaner på området og stod i begyndelsen temmelig forsvarsløse.

Med hensyn til alkoholproblemet ligger det noget anderledes. Kun en ganske lille del af befolkningen er totalt afholdende. De fleste drikker noget i ny og næ, men som regel i meget moderate mængder. Modsat de andre nordiske lande har vi drevet en alkoholpolitik uden forbud og restriktioner, væsentligst ved at gøre alkoholen meget dyr. Jeg har indtryk af, at der i den danske befolkning stadig er en almindelig opslutning om, at det stadig er den linje, vi skal fortsætte.

Når vi har denne drøftelse i dag, skyldes det jo særlig, at det samlede alkoholforbrug er steget stærkt og formodentlig vil stige endnu nogle takker i de kommende år. Derfor er det af afgørende betydning at vide, hvor stigningen i forbruget ligger. Hvis det ligger jævnt fordelt ud over os alle sammen, behøver vi ikke at være så bekymrede; men er en væsentlig del af stigningen i det samlede alkoholforbrug koncentreret på nogle enkelte grupper?

Hvad der også er af særlig interesse, er at spørge: er der særlig kraftige stigninger i forbruget blandt de unge? Og hvordan ligger det med kvinderne? Det ser ud til, at der også her er tale om en særlig stigning. Både et eks-

[Grethe Philip.]

tra forbrug blandt kvinder og et ekstra forbrug ikke mindst blandt de unge må give anledning til bekymring, selvfølgelig stadig forudsat, at vi kan føre bevis for, at det rent faktisk finder sted.

I modsætning til nogle af de tidligere talere synes jeg ikke, indenrigsministerens redegørelse er tilfredsstillende. Jeg har også en fornemmelse af, at indenrigsministeren er gået til denne forhandling med et overordentligt ubehag. Jeg er helt og aldeles uenig med socialdemokratiets ordfører, fru Inge Fischer Møller, når hun tilsyneladende slutter op om denne utilbøjelighed til at drøfte alkoholproblemet og adskillige gange i sin tale sagde, at hun syntes, den var komplet overflødig. Det mener jeg ikke. Jeg mener, at det er et stort socialt spørgsmål, som vi til stadighed bør følge og være vågne over for, om der er brug for den ene eller den anden form for indgreb.

Jeg synes, at vi ikke fik svar på adskillige af de spørgsmål, som man vil stille sig i denne forbindelse, eller selv om der var visse svar, var de i hvert fald på mange måder ufyldstgørende. Vi får ikke noget at vide om det, jeg nævnedes før, specielt hvordan forbruget er steget blandt dem, der drikker tæt, blandt de unge. Man kommer med nogle formodninger, men man har tydeligvis ikke noget at støtte sig til, som virkelig giver konkrete oplysninger.

Vi får heller ikke en nøje gennemgang af behandlingsformer og navnlig ikke af, hvad der rent faktisk gøres, hvor mange der er i kontakt med vores forskellige behandlingsformer, hvordan stigningen har været igennem de seneste år. Jeg havde også gerne i redegørelsen hørt noget mere om forskningen på området og sammenhængen mellem kriminalitet og alkoholmisbrug. At den er der, er der vel ingen tvivl om, men vi havde da nok behov for at se hele denne situation og de særlig komplicerede forhold noget bedre analyseret.

Men jeg vil da tilføje til denne kritik af redegørelsen, at jeg på en del vigtige punkter er enig med ministeren. Det radikale venstre er enig med regeringen og med ministeren om, at vi ikke i denne sag skal gå forbudsvejen. Vi skal ikke gribe ind med snærende restriktioner, der gør alkohol til spændende forbuden frugt. Vi er også enige om, at vi ikke skal dramatisere spørgsmålet mere, end det fortjener. Pressen, i hvert fald dele af pressen, er ofte meget

sensationshungrende, og vi skal ikke lovgive på det grundlag.

Men omvendt vil jeg sige, at jeg heller ikke mener, vi skal undervurdere noget, der for mange vitterlig er et stort menneskeligt problem, noget, der skaber familietragedier, ødelægger børns opvækst og pålægger samfundet store økonomiske byrder.

Alkoholproblemet og -misbruget er vel måske et af de allervigtigste momenter i hele situationen omkring sociale tabere. Hvis vi minimaliserer dette problem og stikker hovedet i busken, sker der vel netop det, at vi giver vind i sejlene for dem, der vil fare frem med forbud og restriktioner, noget, jeg altså tager afstand fra. Problemet er, som jeg har sagt, stort, og det er stigende. Jeg vil prøve at trække et par enkelte dele af det frem.

Statistikken: Som jeg sagde for et øjeblik siden, synes jeg, vi ved alt for lidt om, hvor det stigende alkoholforbrug finder sted. Jeg har indtryk af, at ministeren ikke er særlig bekymret, men på vore alkoholklinikker ser man en stærkt stigende tilgang og har åbenbart opfattelsen af, at den øgede tilgang skyldes stigende antal stærkt drikkende. Jeg er klar over, at det kunne også være andre årsager, der lå bag, som ikke var så foruroligende, men det er mit indtryk, at man på disse klinikker finder, at man modtager et stigende antal, der drikker tæt. Jeg synes derfor, vi trænger til hurtigt at få solide tal på bordet, så vi ikke fortsat skal støtte os til, hvad den ene eller den anden bare tror.

Jeg savner specielt en bedre statistik for de større byer. Vi hører i redegørelsen ikke noget specielt om, hvordan forholdene ligger for København. Det har af gode grunde heller ikke kunnet inddrages i den konference, som Amtsrådsforeningen har haft, og hvor der fremlagdes materiale, men netop i storbyerne har vi jo en god grobund for alkoholisme, og derfor er der vel al mulig grund til specielt at følge udviklingen i København.

Jeg synes også, vi burde kunne komme langt tættere på oplysninger omkring de unges forbrug. Jeg finder det på ingen måde beroligende, at det blandt unge er ualmindeligt at drikke mere end 20 genstande om ugen. Det er dog et temmelig kraftigt forbrug med 20 genstande om ugen.

Jeg synes heller ikke, det er særlig beroligende, at man blandt de ganske unge kun

[Grethe Philip.]

usædvanligt finder et forbrug på mere end 10 genstande. Også det er dog ganske stort, hvis det drejer sig om 12-13-årige børn.

Det er jo almindeligt kendt, at vi er ved at få et alkoholforbrug allerede blandt de 12-13-årige, det er noget man i hvert fald da stadigt tilbagevendende hører om i skolen. Det er muligt, at man vil sige, at det er endnu så begrænset, så det tager de såmænd ikke særlig skade af, men en lidt nærmere drøftelse af det og konkretisering af, hvor meget der drikkes af 12-13-årige, synes jeg nu nok, vi havde brug for. Der er jo også det særlige i det, at der ligger en speciell fare ved det blandede narkotika- og alkoholmisbrug, som fører - så vidt jeg har forstået det - til en meget hurtig udvikling af egentlig alkoholfafhængighed.

Der er vel også det at bemærke, at et drikkeri igennem teenageårene kan forhindre, at de unge udvikler sig på en naturlig måde til voksne mennesker og derfor gør dem vanskeligere tilgængelige for behandling senere. Der ligger altså på forskellige områder ganske specielle problemer knyttet til drikkeri blandt de unge.

Jeg vil derfor meget indstændigt bede indenrigsministeren om, at han som en konklusion eller som en følge af denne debat går i gang med at få en bedre statistik frem. Jeg er klar over, at det skal indgå i en omnibusundersøgelse, men jeg har fornemmelsen af, at de ting, jeg efterlyser, ikke i tilstrækkelig grad vil blive belyst af denne omnibusundersøgelse. Der er nok også andre statistiske undersøgelser, man skal i gang med.

Et andet problem: er der saglig baggrund for så stærkt at fremhæve, at alkoholisme kun er et symptom? Vi ved, at der er en nøje sammenhæng mellem et forbrug af alkohol og forholdet mellem alkohols pris og realløn. Hvad nu hvis det er sådan, at alkoholforbruget vokser med stigende velstand og større social sikkerhed? Vi ved, at en del af alkoholmisbrugerne kommer fra et miljø, hvorfra man statistisk må forvente mange sociale tabere, men vi ved samtidig, at lige så mange løber ind i et storforbrug uden at have haft nævneværdigt med socialkontorerne eller andre sociale institutioner at gøre. At drikkeriet derefter medfører sociale problemer i form af arbejdsløshed, økonomiske vanskeligheder og skilsmisser, er en anden sag.

Det bør ikke glemmes, at en del af alkoholi-

kerne overhovedet ingen sociale problemer har i den forstand, at de har kontakt med sociale hjælpeinstitutioner. Og jeg tror, det er netop her, forskellen ligger i ministerens vurdering og i min vurdering. Der ligger noget farligt i at koncentrere sig for meget om dem, der samtidig har et alkoholproblem og sociale problemer, for derved skærer man ligesom den del bort, der har et alkoholproblem, men som ikke har tilknytning til de sociale institutioner.

Ministeren sætter i redegørelsen et stort spørgsmålstegn ved, om der er sammenhæng mellem voksende forbrug og stigning i misbruket. Senere refereres til den konstaterede fire-dobling af dødelig skrumpelever, en af de mest karakteristiske alkoholbetingede sygdomme. Jeg finder, at det kunne have været på sin plads, om redegørelsen havde omtalt WHO's rapport - jeg mener den er fra 1976, den er i hvert fald ganske ny - om alkoholpolitik. For grundtemaet i denne rapport er netop, at forandringer i totalforbruget fører til forandringer i antallet af storforbrugere og stofafhængige alkoholikere. De to grupper man almindeligvis betegner som misbrugere.

En bekæmpelse af misbruget må derfor nødvendigvis rettes imod det samlede forbrug, siger rapporten. Forskergruppen bag WHO-rapporten anser det for, jeg citerer: »Teoretisk spekulation uden grund i empiriske resultater« at hævde, at der ikke skulle være en sammenhæng mellem forbrug og misbrug.

Hvad skal vi så gøre for at bremse misbruget? Ministeren nævner jo en del, der er sat i gang, og som skal sættes i gang, og det ser jeg meget positivt på, men jeg ville da gerne høre lidt mere, om ministeren ikke samtidig overvejer at indføre øgede afgifter på alkohol. Jeg er klar over, at man muligvis her løber ind i nogle problemer over for vores aftaler med de øvrige EF-lande, men jeg vil nødig bare affærdiges med, at det ikke kan lade sig gøre af hensyn til EF. Det gør vi temmelig hyppigt herinde. Selv om jeg er tilhænger af vores indtræden i fællesmarkedet og altid har været det og stadig er det, synes jeg, det er meget uheldigt, hvis vi bare skal feje nogle løsninger til side med henvisning til, at det kan vi altså ikke gøre af hensyn til EF. Vi må have noget mere præcist at vide. Er det virkelig fuldstændigt totalt udelukket, eller er der muligheder alligevel for at komme igenem den vej? Det ville jo være en ganske rimelig fortsættelse af den alkoholpolitik, vi herhjemme hidtil havde ført.

[Grethe Philip.]

Med hensyn til information er jeg enig i, hvad der er sagt både fra ministerens og fra andres side. Vi lægger megen vægt på, at den information fortsætter og ikke mindst, at den bliver effektiv over for de unge. Men vi mener også, at man må gå mere ind i en holdningsbearbejdelse, og her kommer jo spørgsmålet om forbindelsen mellem alkohol og arbejdsplads ind i billedet. Der har været noget forskellig opfattelse af det hos de ordførere, der har været heroppe. Nogle synes, at der ligger et problem, vi skal tage fat på, andre er meget ængstelige for at blande sig ind i det og siger, at det er noget, der skal overlades til arbejdspladserne selv.

Jeg vil gerne pointere, at jeg mener ikke, at vi fra lovgivningsmagtens side skal lovgive om alkohol på arbejdspladserne. Jeg gætter på, at jeg er helt enig med ministeren her; men jeg synes alligevel godt, at man måske kunne medvirke til en inspiration, og jeg synes også, det herfra skal siges, at det ville være ganske overordentlig ønskeligt, om arbejdsgivere og arbejderne og funktionærernes organisationer gik sammen om en nærmere drøftelse af dette problem. Man har en ubehagelig fornemmelse af, at der er nogle af organisationerne, der synes, at det er et tabueme, som man ikke kan drøfte. Jeg synes, de burde lægge den holdning om.

Vi skal have bedre muligheder landet over for behandling, og vi skal have bedre muligheder for at kunne gøre det diskret. Jeg vil specielt nævne spørgsmålet om detentionerne. Jeg har ikke haft lejlighed til at se dem selv, men rygterne går på, at de er ganske overordentlig ubehagelige opholdssteder, mere ubehagelige, end vi faktisk kan forsvare og hvad der kan være rimeligt i dagens Danmark. Hvad jeg her særlig vil nævne, er, at det vil være en oplagt opgave i forbindelse netop med detentionerne at have et hjælpepersonale, som, når rusen er dampet af, kunne træde i funktion og kunne tale med den pågældende og muligvis på det tidspunkt netop finde et menneske, som var modtagelig for rådgivning om afvænnning.

Jeg mener også, at vi skulle prøve at overveje, om man skulle få kontakt, hver gang politiet fik fat på en spritbilist; vi ved jo, at en del af dem – ikke alle – men en del af dem, der dømmes for spritkørsel, er folk, der er inde i et varigt overforbrug. Det var måske også en lejlighed til at få fat på personer i en situation, hvor de er modtagelige for vejledning.

Jeg vil til slut sige, at også på forskningens område mener jeg, vi bør sætte mere ind. Det, jeg har nævnt om statistikken, er for så vidt et led af forskningen. Man vil kunne forstå, at jeg på forskellige afgørende principielle punkter er enig med ministeren, men at jeg er bange for den minimalisering, som jeg synes, der ligger i redegørelsen, af problemets omfang og navnlig det, det kan udvikle sig til. Jeg synes, vi skal se på dette problem fra mange forskellige sider, og jeg håber, at indenrigsministeren stadig vil arbejde videre med det.

Inge Krogh (KrF):

Indenrigsministeren er ikke glad for denne alkoholdebat, som er fremkaldt af kristeligt folkepartis forslag om alkoholforanstaltninger, men det er et enigt retsudvalg, der har forlangt denne debat.

Folketinget bør ikke bruge en hel dag til at diskutere en enkelt sygdom, siger indenrigsministeren, men det bliver da så også kun en enkelt eftermiddag. Er det da en sygdom, vi diskuterer? Det er en sygdom med mange årsager og mange følger. Årsagen til den er først og fremmest, at der er indtaget en gift. Giften medfører mange problemer, bl. a. sociale problemer. Indenrigsministeren siger, at her har vi bilstandsloven, der hjælper alle uden hensyn til, hvordan nøden er opstået. Det er rigtigt, men man bør dog hjælpes med det ganske specielle alkoholproblem. Der er talt meget om Jeppe, der havde problemer. Nille havde vel også problemer, så derfor må det, som det også ligger i bilstandsloven, være hele familien, der skal omfattes af rådgivningen. Denne rådgivning må gives af personer, som kan gribe ind i selve alkoholproblematikken. Den kan gives af socialrådgivere, måske bedst på alkoholambulatorier, der helst er drevet af private organisationer med tilknytning til afholdsbevægelsen. Alkoholproblemet er et stort problem, idet 27 pct. af alle indlæggelser på psykiatriske hospitaler skyldes alkohol. Der gøres et meget stort arbejde på disse hospitaler, men de er beregnet til noget andet, til psykiske lidelser. Jeg må lige indskyde, at jeg selv har arbejdet med det, så jeg tager mig selv med i kritikken. Jeg har indtryk af, at arbejdet fungerer bedre på behandlingshjem. De behandlingshjem, jeg kender bedst, er oprettet af Blå Kors og KFUMs sociale arbejde, altså private hjem, og jeg tror, at sådanne mindre hjem, hvor man samles i grup-

[Inge Krogh.]

per og diskuterer problemet, vil være løsningen i fremtiden.

Skatten på giften er ikke steget i takt med pristallet; det har vel nok været medvirkende til, at forbruget er steget herhjemme.

Kristeligt folkeparti foreslog lige efter valget, da der skulle findes en milliard, at giftskatterne skulle stige. Men regeringen ønskede det ikke. Man skal ikke i en overenskomstsituation lade afgiften på daglige forbrugsvarer stige, blev der sagt. Der blev også henvist til, at øgede afgifter giver øget grænsehandel. Kristeligt folkeparti foreslog herimod, at hvad der købes ved grænsen skulle beskattes som varer, der er købt her i landet.

I øvrigt burde en fast procent af de afgifter, der kommer ind ved salg af alkohol, gives til afholdsbevægelsens arbejde, til oplysning og forebyggelse i det hele taget, f. eks. til det af Blå Kors foreslåede statskontrollerede kursus om alkohol og narkotika. På denne måde kunne man få en del viden udbredt og finde mennesker, der måske kunne gå ind i arbejdet mod alkoholmisbrug.

I vores samfund lægges der pres for at få folk til at drikke. Det er et land, hvor man giver undskyldning, fordi man ikke drikker, og ingen undskyldning, fordi man drikker for meget. Presset kan komme mange steder fra, fra reklamer, som man møder på banegårde, i blade og aviser, og ikke mindst i den forfærdelige form, hvor der uddeles smagsprøver i supermarkeder. Det er næsten ikke til for én, der er på afvæning, at komme forbi, og meget arbejde og møje både for klienten og andre kan spildes i et eneste øjeblik. Det er kendt, at kristeligt folkeparti har fremsat et forslag om forbud mod reklamer. Mange taler om, at der er pres på arbejdspladserne for at få kammerater til at drikke, og på store arbejdspladser kan der gå mange timer til spilde med drikkeri og følgerne deraf. Undertiden kan det være nødvendigt at bortvise nogle, som har fået for meget. Mange steder ligger arbejdspladserne sådan, at man er nødt til sammen at køre derfra. Den berusede skal så vente på kørelejlighed og er som regel henvist til markettenderiet. Man kan så tænke sig til følgerne.

Der er kun én undersøgelse over arbejdsulykker, og den er omtalt i indenrigsministerens redegørelse. Den viser, at 8 pct. af de tilskadedkomne på arbejdspladser havde en alkoholpromille på over 1,5 og 19 pct. en promille mel-

lem 0,5 og 1,5. Der må altså være grund til at foretage undersøgelser over alkoholforbruget på arbejdspladserne og betydningen for arbejdsulykkerne, men også for de beskæftigedes sociale forhold. Et forbud mod drikkeri på arbejdspladsen, jeg tager det i vid forstand, ville betyde færre ulykker, færre menneskelige tragedier og ville være en beskyttelse af dem, der er svage over for giften. Det ville være godt med en systematisk undersøgelse, der ofte kan give et meget overraskende resultat. Det har vel nok overrasket en del, at en undersøgelse på amtssygehuset i Århus viste, at 42 pct. af alle trafikkvæstede havde alkohol i blodet.

Det føles urimeligt, at der udskænkes umådeholdent ved mange byfester, ved børnehjælpsdage og velgørenhedsfester arrangeret af f. eks. Lions Club. Hvis der skal skænkes alkohol, bør bevilling gives til én, som virkelig er ansvarlig over for loven. Det er muligt, at det kræver en ændring af loven om restaurationsvirksomhed. For øvrigt er det ganske grotesk, at man arrangerer en velgørenhedsfest, hvor man vil hjælpe børn, måske oven i købet børn, som er kommet i nød, fordi forældrene har haft et alkoholmisbrug, og så sælger man altså alkohol for at hjælpe dem.

Kristeligt folkeparti fremsatte i sidste samling et forslag til ændring af lov om hotel- og restaurationsvirksomhed. Vi gik da dér ind for, at landsbevillingsnævnets funktion som ankeinstans for afslag på alkoholbevillinger skulle ophæves. Vi fik det ikke igennem, men handelsministeren har nu fremsat forslag til ændring af loven. Vi er ikke tilfredse med handelsministerens ændring, men det skal ikke diskuteres her. Vi mener dog, at det må være kommunalbestyrelsernes klare ret at bestemme, hvor mange udskænkingssteder der skal være, og hvor de skal ligge i kommunen. Vi ved, at vort alkoholforbrug er steget, og antallet af udskænkingssteder er steget. Ministeren kommer i redegørelsen let om ved at sige, at stigningen af forbruget ikke skyldes de mange udskænkingssteder, men befolkningen mener det, og formanden for restauratørernes brancheforening har udtalt, at restaurationernes standard er faldet. Der er altså grund til at revidere loven.

Indenrigsministeren kommer gentagne gange ind på, at restriktioner er af det onde. Mit parti og jeg går absolut heller ikke ind for et fuldstændigt forbud, men jeg synes dog, der er grund til at tænke på visse ting. Indenrigsmini-

[Inge Krogh.]

stere omtaler en artikel, som har stået i Ugeskrift for Læger nr. 31/76, og han kalder den en opsigtsvækkende artikel. Den handler om de leverskrumpninger, som har været omtalt før her i debatten. Men ministeren nævner ikke, at der i denne artikel stod: at under alkoholforbudet i USA faldt antallet af leverskrumpninger til det halve. Under en vinrationering i Frankrig faldt antallet til en femtedel. I Sverige steg antallet til det firdobbelte og i Finland til det seksdobbelte i tilslutning til, at der kom flere udsækningssteder og salgssteder.

Som sagt går vi ikke ind for et fuldstændigt forbud, men det er vigtigt, at vi i folketinget gør os klart, hvor stort problemet er, og kan gribe ind.

Inger Stilling Pedersen (KrF):

Når det gælder spørgsmålet unge og alkohol, kan der jo nok være grund til at efterlyse en holdning. Jeg vil vove at påstå, at der er ikke mange, der tør give udtryk for, hvor de står, når det gælder alkohol og ungdom. Diskussioner, debatter, konferencer er der ikke mangel på. Men hvad bliver resultatet? En gang snak om problemerne alt imens man søger at reparere de skader, der er sket.

Tv havde for en tid siden en udsendelse om de unges forhold til alkohol, og jeg var så heldig selv at se udsendelsen, som jeg må sige var en utrolig ensidig udsendelse. Man fik det indtryk, at når bare de unge fik lov til at prøve alkohol, skulle de nok få et fornuftigt forhold til det. Jeg spørger: hvorfor så vi ikke de unge, som havde lidt nederlag, som under indtagelse af alkohol havde begået kriminelle handlinger? Det kan udmærket godt lade sig gøre, første gang man er fuld. Hvad med de mange unge og yngre voksne, som i dag har et alkoholproblem? De var jo overhovedet ikke med. Det var de stærke unge, vi så i udsendelsen, som selv klarede at trække grænsen, og der er heldigvis også mange af dem, men hvad med de andre? Hvorfor drikker unge? Vi får mange forskellige svar, hvis vi spørger dem. De voksne forbillede. Skal vi feste eller prøve på at komme hinanden ved, jeg tænker her på gadefester m. m., er det en selvfølge for de fleste, at der serveres alkohol. Unge må få det indtryk, at der ikke kan festes uden spiritus. Vi har ikke noget, der binder os sammen, og derfor vælges alkohol som samlingspunkt. Ingen

mening i tilværelsen er også et argument, og det er en anklage mod os voksne, som ikke tør give udtryk for en livsholdning. Vi er blevet rodløse, vi forkaster vor kristne kulturarv, men sætter ikke noget i stedet. Spørgsmålet er, om vi er i færd med at blive et holdningsløst folk. I vor iver for at virke frie og ikke at ville påvirke børn og unge har vi svigtet dem og givet dem en frihed, som ikke kan efterfølges af ansvar. Derfor bliver ansvaret de voksnes. Det lyder så besnærende, at vi ikke skal have forbud og restriktioner, heller ikke når det gælder de unge. De skal gøre deres erfaringer, men spørgsmålet er, til hvilken pris disse erfaringer gøres, og om vi bare skal se på, at de udnyttes økonomisk.

Kristeligt folkeparti lægger stor vægt på oplysning, men vi tror ikke på, at oplysning alene gør det. Vi ønsker derfor forbud mod salg, servering og indtagelse af alkohol på offentlige steder, herunder skoler, klubber m. m. for personer under 18 år, og der skal ingen udskyldning være for, at man ikke kan se, hvor gamle de er. Der skal forevises legitimation, og det kan man f. eks. forlange fra 18 til 23 år. Og det skal forevises for at få lov til at købe eller få serveret øl og spiritus. Vi må endvidere have skærpede straffebestemmelser, ikke for de unge, men for de personer, som serverer for dem eller tillader, at de nyder spiritus i deres lokaler. Her tænker jeg på cafeterier o. lign., hvor en ung over 18 år henter spiritussen, men hvor det drikkes af nogle under. Vi må kunne forlange ansvaret placeret, når unge under 18 år under påvirkning af spiritus kommer ud i kriminalitet. Det vil utvivlsomt virke forebyggende, at man pådrog sig et medansvar for de handlinger, som måtte blive begået af de personer, som man var årsag til var blevet berusede. I dag er det så nemt at sige, at det er samfundets skyld. Et samfund må beskytte de svage. Til denne gruppe hører børn og unge. Det er de allersvageste, vi svigter, når vi intet gør for at beskytte dem. Fru Karen Thurø Hansen nævnte noget om forældrene. Jeg er helt enig i forældreansvaret, men vi svigter forældrene ved ikke at ville have nogen form for forbud og restriktioner for unge, og mange forældre er utrygge i dag. Det, forældrene bygger op, og det, man kalder gode alkoholvaner, som man lærer dem derhjemme, vil andre nedbryde, fordi gruppepresset er meget stort og svært at modstå for mange unge. Derfor vil jeg slutte

[Inger Stilling Pedersen.]

med at sige, at vi savner en holdning i spørgsmålet om unge og alkohol.

Alfred Hansen (DR):

Jeg vil indledningsvis sige tak til ministeren for denne redegørelse. Jeg synes, den er dejlig og behageligt afslappet, og at den giver mulighed for gode og saglige politiske drøftelser om dette meget og dybt alvorlige emne.

Jeg er stort set enig med ministeren i redegørelsens hovedsynspunkter og -indhold, i, at vi i dette spørgsmål må satse på forebyggelse, på prævention og på prøve at skabe en lovgivning, der kan afbøde de værste virkninger af de skader, som er sket.

Jeg vil foreslå, at man som begyndelse foretager en analyse af hovedårsagerne. Jeg vil her nævne, at der nok er et bestemt forhold mellem f. eks. vores boligpolitik og vores spiritusforbrug, at man ved en forkvaklet boligpolitik og uhammet jordspekulation har tvunget forældrene ud i arbejde, selv om de måske hellere på skift ville have været hjemme og passe deres børn og føre tilsyn med hjemmet. Men de må altså nu af sted fra morgenstunden til sen aften for at tjene penge til den bolig, som de mange gange ikke har råd til at være i.

Jeg vil foreslå, at vi efter en sådan analyse af samfundets grundlæggende skavanker og eventuelle årsag til et større alkoholforbrug danner os et grundlag, som vi kan arbejde videre på politisk.

Men lad mig samtidig sige, at vi i Danmark ikke skal have en særlig alkoholpolitik. Vi må samtidig slå fast, at både brugere og misbrugere skal behandles som andre borgere.

I ministerens redegørelse slås til lyd for den tillid, vi skal have til de unge; jeg deler denne opfattelse. Vi må have tillid til dem, vi må informere dem og tro og håbe på, at de så også vil forstå at omgås disse giftstoffer fornuftigt. Vi skal ikke indlede straffeekspeditioner over for dem, som har brugt for meget. De skal behandles ligeligt. Jeg kunne godt tænke mig, at man i denne forbindelse kraftigere satsede på at angribe og eventuelt straffe de folk, der står bag. Jeg tænker her på, at folk, som har spiritusbeværterbevilling, måske ikke overholder de forpligtelser, som de dermed har påtaget sig. Jeg tænker også på, at de bagmænd, som er i narkotikaverdenen, ofte smutter, at det er de stakkels mennesker, som er blevet ofre for dem, der bliver straffet og bliver kanøflet, men det

er jo ikke bare på disse områder, sådan er det desværre også ofte i økonomiske sammenhænge.

Mange trøster sig med, at skolerne i emnet sundhedslære har fået pålagt opgaven at orientere om alkoholbrug. Jeg er også tilfreds med, at denne mulighed er kommet i folkeskolen, men jeg vil fraråde at tro, at nu har lovgiverne klarret deres del af opgaven. Skolerne har ofte af folketinget fået mange opgaver pålagt ud over at undervise; de skal så råde bod på de skavanker, samfundet er belemret med. Det skaber et dilemma, idet antallet af fag og timetal jo sætter naturlige grænser for, hvilke opgaver vi med rimelighed kan pålægge folkeskolen. Dette bør man erindre sig i en tid, hvor der undertiden sættes spørgsmålstegn ved effektiviteten af undervisningen.

Jeg vil i denne forbindelse sætte et spørgsmålstegn ved rigtigheden af, at undervisningsministerens konsulenter i amterne er afskaffet. Jeg tror principielt, det er forkert. Man har delegeret såvel opgaver som ansvar ud til amterne, og vi er da i retsforbundet stemt for, at problemerne skal løses dér, hvor de opstår, men på den anden side må vi altså også i dette spørgsmål have et ansvar her i tinget for, at der sikres en frugtbar koordinering og oplysning i alle dele af landet, og ikke overlader det til tilfældige aktiviteter. Derfor må kontaktudvalget tillægges stor værdi som koordinerende faktor og som rådgivende instans. Jeg vil derfor udbede mig indenrigsministerens syn på amternes foreløbige resultater på dette område. Hvordan ligger det efter indenrigsministerens opfattelse med amternes oplysning?

Det vil altid være farligt at lovgive i en paniksituation, og derfor skal vi roligt og afbalanceret bearbejde de synspunkter og holdninger, der er fremkommet her i dag, og derudfra træffe de fornødne foranstaltninger gennem en saglig, realistisk oplysning, i hvilken radio og tv må indgå som særdeles velegnede kommunikationskanaler. Vigtigt er det at holde sig for øje, at man ikke skal operere med restriktioner i højere grad, end et meget bredt udsnit af befolkningen kan acceptere.

Retsforbundet afviser reklameforbud, og det gør vi, fordi ingen erfaring tyder på, at forbud mod reklame nedsætter brugen af alkohol. Alkoholikere drikker ikke mere som følge af reklame, de lægger i bedste fald eller værste fald blot deres forbrugsvalg om.

Jeg har før sagt, at vi ikke skal have nogen

[Alfred Hansen.]

alkoholpolitik, og det fastholder jeg. Men vi skal naturligvis have en afgiftspolitik, og vi må derfor begrænse fremtidens forbrug gennem afgifter. Derfor vil jeg for det første foreslå, at der skal være et bestemt forhold mellem det procentvise indhold af alkohol i de enkelte sorter og den afgift, der pålægges. Virkningen i promille af indtagelse af forskellige slags spiritus skal være lige dyr. Derfor kan man sige, at øl er for dyrt i forhold til f. eks. snaps og cognac.

Jeg har lige haft en samtale med forstanderen for Koføeds Skole, John Lange Jacobsen, som over for mig oplyste, at der i øjeblikket drikkes enorme mængder af æblevin, som er ret billig i forhold til virkningen.

Jeg vil foreslå, at man pristalsregulerer spiritusafgifterne, altså giftskatterne, man må for min skyld gerne tage tobakken med. Hvis man i dag kan købe en flaske snaps for en timeløn, må man ikke kunne købe to flasker snaps for en timeløn om et par år. Afgifternes størrelse skal sættes i relation til de skadelige virkninger, alkoholen har.

Endvidere burde vi overveje at sætte grænsen for spiritusindholdet i de drikke, der sælges, til 40 pct., måske endda 35 pct. Det er jo nu engang sådan, at det ikke er indholdet af alkohol, der bestemmer smagen, men det bestemmer i allerhøjeste grad virkningen.

Nye forbrugergrupper er særlig sårbare over for de meget stærke drikke. Vi bør også overveje en nødvendig forbrugeroplysning og indføre en klar varedeklaration, så der på flaskerne står, hvad de indeholder, og eventuelt, hvordan virkningen er. Jo stærkere drikke man bruger, jo hurtigere kommer virkningen, og det bør vi have for øje, når vi fremover skal fastsætte afgifterne.

Jeg har på fornemmelsen – det har jeg tidligere været inde på ganske kort – at der sker visse overtrædelser af beværterloven, og jeg vil stille ministeren det spørgsmål: hvor mange overtrædelser har der været af beværterloven inden for det sidste år, og hvad har de medført? Når man har en lov, som forbyder udskænkning af stærke drikke til børn under 18 år, skal loven selvfølgelig respekteres. Vi havde i går en diskussion om burhøns. Der var ikke én af de fire, der havde ordet, som kom ind på, at vi har en lov, der forbyder burhøns, men det har vi, og den skal selvfølgelig efterleves.

Jeg drager en parallel til dette forhold, fordi jeg frygter, at man ikke tager de naturlige konsekvenser over for dem, der bryder beværterloven. Jeg vil gerne have ministerens svar på, hvordan man har behandlet overtræderne, og jeg foreslår, at eventuelle overtrædere ikke fremover skal have mulighed for at få bevilling i en anden del af landet.

Vi har også et smuglerproblem, og det hænger sammen med vores afgifter og vores handelssamkvem med andre lande. Det må naturligvis ikke være sådan, at det kan betale sig at smugle.

Jeg har endnu et spørgsmål til indenrigsministeren. Jeg vil gerne have ministerens svar nu, men jeg er også tilfreds, hvis jeg får det på et senere tidspunkt. Hvor mange ulykker på arbejdspladserne registreres der i et bestemt tidsrum som følge af indtagelse af spiritus? For det må være det, der er sagen, ikke, om man drikker eller ej. Hvordan har alkoholen influeret på ulykkestallet på arbejdspladserne?

Til slut har jeg en konstatering og et spørgsmål. Konstateringen er den, at vi i kraft af vores medlemskab af EF, via landbrugsordningerne, er med til at støtte vinproduktionen i andre lande. Og mit spørgsmål lyder: hvor frie er vore muligheder i EF for at bestemme vor egen afgiftspolitik? Det er jo en kendt sag, at der er bestræbelser i gang i EF for en harmonisering af disse afgifter, og at den forskel, der i øjeblikket eksisterer, er genstand for megen utilfredshed fra visse andre EF-lande. Er ministeren tryk ved vore indenrigspolitiske muligheder på dette område med vor meget stærke binding til fællesmarkedet? Jeg venter på en reaktion.

Jeg er glad for, at vi også på dette område – vi kunne i går henvise til dyreværnsforeninger, der tager sig af bestemte områder og ligesom holder politikerne i skak og fortæller nogle værdifulde ting – har foreninger i dette land, som tager sig af disse problemer, og jeg synes, man fremover bør lytte meget til de røster, der kommer fra den kant.

Tyroll (VS):

Jeg vil straks sige, at også venstresocialisterne er imod en selvstændig alkoholpolitik, men vi er selvfølgelig indstillet på at deltage i denne debat.

Indenrigsministeren opridses i sin skriftlige redegørelse tre formål med denne debat. For det første at få formuleret de principper, der

[Tyroll.]

har båret skiftende regeringers alkoholpolitik, for det andet at nå til en afklaring af, om principperne fortsat er holdbare, og for det tredje at arbejde ud fra disse principper i social- og sundhedspolitikken, fritidspolitikken, færdselspolitikken osv. Jeg ser ikke nogen grund til at undlade at følge denne disposition.

Med hensyn til de to første punkter opregner redegørelsen nogle principper for problemets løsning. Disse principper indeholder en positiv udviklingstendens, men desværre i noget begrænset omfang. Som det positive anføres det, at de gamle tankegange er ved at blive forladt. Det vil sige en afvisning af at lægge vægt på et enkelt symptom på sociale og personlige vanskeligheder. Der sigtes i højere grad mod bistand, der tager hensyn til den enkeltes eller familiens samlede sociale situation.

Således siges det flere steder i redegørelsen, at alkoholproblemet må ses på baggrund af et indviklet samspil mellem kulturelle, sociale, familiære og individuelle forhold, at totalitetsprincippet i lovgivningen om social bistand afviser en isoleret vurdering af den enkeltes situation, at det er et brud med tidligere praksis, således at samfundets indsats nu ikke blot skal rettes mod den enkelte, men også mod årsagerne, der ligger mere skjult, og som ikke umiddelbart ser ud til at have indflydelse på den opståede behovssituation, at det sociale aspekt må have en mere fremtrædende plads ved behandlingen af misbruget, at man må være opmærksom på forhold i omgivelserne, der eventuelt skal ændres eller medinddrages i behandlingen, og at alkoholproblemet er symptom på dårlig trivsel. Videre at kulturer med begrænsede muligheder for at vise og udfolde følelser løber større risiko for at få alkoholproblemer, at sociale kontakter i grupper virker beskyttende mod f. eks. unges inddragelse i alkoholproblemet, og at problemet er forbundet med isolering og udstødelse fra de sociale kontakter.

Der ligger alt i alt i denne fremstilling en positiv udvikling bort fra at betragte alkoholproblemer som et sygdomstegn hos den enkelte til at se forhold i omgivelserne som i højere grad værende årsagen til problemerne.

VS påskønner denne udvikling, men vi må samtidig beklage, at omorienteringen ikke er nået meget længere end til disse lidt overordnede konstateringer.

Beskrivelsen stopper op ved de sammenfattende eller abstrakte fremtrædelsesformer og undlader på afgørende måde at gå til biddet med hensyn til en egentlig forståelse i enkeltheder af, hvad det er, der skaber problemerne. Dermed er der også større risiko for, at de mange formulerede gode hensigter i redegørelsen omkring de sociale sammenhænge ender i næsten samme konsekvens, som var fremherskende i udgangspunktet, en individualisering af problemerne, måske ikke direkte som sygdomsproblemer, men som individuelle problemer med tilpasning til fastlagte rammer, hvor løsningen alligevel udelukkende skal findes hos den enkelte eller i de umiddelbart påvirkelige omgivelser som f. eks. boligforhold o. lign. Redegørelsen gennemfører ikke en egentlig diskussion af, hvad totalitetsprincippet vil sige om set til alkoholproblemet's behandling.

Da det netop er denne debat, der burde føres her, skal jeg søge at komme med nogle bud på dette problem i håbet om, at ministeren og andre deltagere i debatten vil tage det med i den vurdering af principper og midler, som redegørelsen lægger op til.

De forhold omkring os, der har den største og kraftigste indflydelse på trivsel, følelsesmæssige udfoldelsesmuligheder, isolering og eventuel udstødelse eller fremmedgørelse, er produktionsforholdene, som de ser ud i et kapitalistisk samfund. Overordnet er det kapitalisternes stræben efter profit og forøgelse af deres kapital, der bestemmer, hvilken produktion der iværksættes. Det er ikke de mange enkelte, der i kollektiv aktion og dermed i opnået enighed om målsætning og værdier iværksætter produktionen. Det er kapitalen, der er generalen, og profitten, der er motivet. Herfra stilles kravene til den enkelte. Den enkelte arbejder efter målsætninger, som han ikke selv har været med til at fastsætte. Det virker fremmedgørende og udstødende. Det giver manglende trivsel og identitet.

Det er et kollektivt problem for arbejdere og andre grupper, men det bliver gjort til individuelle behandlingsproblemer. Det skyldes først og fremmest de borgerliges og reformisternes manglende vilje til at se problemernes politiske indhold. Alt det politiske sprængstof, der ligger i problemerne, skal helst dæmpes ned ved lapperier, som blot fører ud i endnu større fremmedgørelse som følge af tilsløringer af problemets egentlige karakter.

At det er kapitalen, der er generalen, fører

[Tyroll.]

til tilbagevendende kriser, når profitten ikke er stor nok til, at det behager kapitalen at investere i produktionen. Arbejdet bliver stoppet. Lønarbejdere kastes ud i arbejdsløshed og endnu større fremmedgørelse.

Der er alkoholproblemer forbundet med denne udstødelse, hvis de enkelte ikke finder sammen i kollektive politiske aktioner som at pille blade ned fra træer eller bygge huse på rådhuspladser for at markere det forrykte i, at deres arbejdskraft ikke bliver brugt. Problemerne er en demonstration af de manglende muligheder for selv at iværksætte arbejde, da produktionsmidlerne er i privat eje. Det er kapitalen, der som generalen bestemmer, hvornår der skal produceres.

Det forebyggende element har selvfølgelig været inde i billedet i forbindelse med ungdomsarbejdsløsheden, men orienteringen er gået i retning af den rene opbevaring, indtil kapitalisterne igen har set sig i stand til at profitere af deres arbejde. Indholdet i uddannelses- og kursustilbud har vist dette ligesom kravet om fortløbende at stå til rådighed for arbejdsmarkedet.

Disse opbevaringsformer har således ikke haft udgangspunkt i interesser og målsætninger hos de arbejdsløse og har derfor ikke kunnet modvirke fremmedgørelsen. Fremmedgørelsesproblematikken er ligeledes rigt repræsenteret på arbejdsmarkedet og i sit indhold overvejende et problem for arbejderklassen.

I jagten efter størst mulig profit er produktionen udviklet i retning af en stadig mere omfattende arbejdsdeling, der for mange betyder total underkastelse under udefra kommende krav.

Der kan nævnes et utal af eksempler på dette. Jeg skal nøjes med at komme med et enkelt. I forbindelse med udviklingen af maskineriet til produktionen får maskiningeniører og andre fremstillere mulighed for rimelig udfoldelse af deres evner og virketrang på trods af forholdsvis bundne opgaver. Der er en vis skabende udfoldelse forbundet med en sådan konstruktionsopgave, med det at få en sådan maskine til at udføre én eller flere af menneskets eller arbejderens opgaver i produktionsprocessen. Men for arbejdere ved stansemaskiner og på blikemballagefabrikker er der ikke mange muligheder. Maskinen står der med sine færdige krav til arbejdernes daglige monotone funktion: materialet ind dér, hiv i håndtaget dér, så kom-

mer produktet. Transportbåndet isolerer de enkelte fra arbejdskammeraterne. Det hele står der med alle sine færdige krav og målsætninger og kræver total tilpasning af arbejderne, ikke med henblik på en kollektiv proces med fælles målsætning frem til et i fællesskab ønsket produkt, men derimod en individuelt fastlagt indsats for bagefter at få byttemidlet penge, som så igen kommer til at udgøre forbindelsen til andre mennesker. Denne forbindelse er ligeledes fastlagt af produktionsforholdene og er en del af dem. Produktionsforholdene adskiller os og fremmedgør os over for hinanden. Kravene bliver stillet til os enkeltvis og opsplittet. Det præger sågar vore boformer. Man kender ikke engang sin nabo, fordi det primært er produktionsforholdene, der bestemmer, hvilke relationer der opstår mellem mennesker.

I redegørelsen fra indenrigsministeren er disse problemer ikke behandlet. I det højeste kommer redegørelsen ind på sikkerhedsproblemer på arbejdspladsen i forbindelse med indtagelsen af alkohol, ikke hvorfor den indtages. En forebyggende aktivitet kræver bl. a., at arbejdsgivernes ret til at lede og fordele arbejdet fjernes, men det er der jo ikke flertal for her i salen. I stedet sættes en fordrejet og endnu mere fremmedgørende behandling af problemerne for at sikre systemets bevarelse.

Hvad er så forebyggende arbejde? Det vil vi spørge ministeren om. Er det at fratage arbejdsgiverne den nævnte ret og erstatte deres ledelse med den kollektive målsætning og proces, der sikrer arbejdernes afgørelse af produktionens udvikling og nedbrydelse af den fremmedgørende del af arbejdsdelingen? Eller er det de halve lapperier med et forsøg på tilpasning af arbejderne til de eksisterende produktionsforholds uacceptable krav?

VS mener selvfølgelig det første. Men der skal ikke herske nogen tvivl om, at VS mener, at udviklingen i retning af mere humane skridt i problemløsningsforsøgene med anvendelse af bl. a. socialpædagogik er rigtig og skal fortsættes. Men samtidig må vi dog fastholde, at løsningerne er politiske.

Indholdet i socialpædagogikken må ligeledes være det. Den må kunne bidrage til de enkeltes muligheder for at indgå i kollektive løsninger i form af en tilpasning af produktionsforholdene til arbejdernes behov og ikke omvendt. Det stiller så igen krav til indholdet i socialpædagogernes uddannelse: kunne stimulere til en kollektivisering af problemerne fremfor en in-

[Tyroll.]

dividualisering, altså en mere socialistisk orientering. Men det er der jo adskillige her i salen der vil stritte imod med arme og ben, selv om kimen til løsningen på problemerne ligger heri. Også med hensyn til indholdet i den oplysningsvirksomhed, som man vil sætte i gang, er der grund til at spørge om, hvilke holdninger der skal køre igennem dér, og hvordan man i disse aktiviteter forventer, at en egentlig forebyggende politik kan slå igennem.

Wissing (FP):

Som bidrag til debatten i dag vil jeg tillade mig at fortælle om et møde med en tidligere alkoholiker. Jeg var lærer på en skole, hvor vi havde besluttet at gøre en alvorlig indsats for at oplyse eleverne om omgangen med alkohol. Med dette formål for øje ville man anvende 2 dage til på mange forskellige måder at informere eleverne om emnet. En af disse måder var at invitere en tidligere alkoholmisbruger til at komme og holde foredrag og bagefter tale med eleverne. Den tidligere alkoholmisbruger formåede i den grad at gøre eleverne forståeligt, hvad det ville sige at være alkoholiker, at mange fik et uforglemmeligt indtryk.

Men nu kommer jeg til det for mig væsentlige. Mandens navn var Ole Halvorsen fra Brenderup, og han fortalte bl. a. om tidligere behandlinger med antabus, der hver gang havde ført til det samme resultat: tilbagefald. Antabus tager nemlig ikke trangen til at drikke. Men så havde en læge ordineret et andet stof, lithium; ordineringen af dette stof, der normalt anvendes til behandling af manio-depressiv psykose, ændrede totalt denne mands liv. Han slap ud af spiritusmisbrugets svøbe og kunne atter begynde at leve et normalt liv. I taknemlighed over dette rejser han nu land og rige rundt og fortæller især børn og unge om de spildte år af sit liv, idet han samtidig advarer dem om faren ved omgangen med alkohol. Men han fortæller også, at et tilgængeligt og billigt lægemiddel har hjulpet ham afgørende, idet det totalt har fjernet trangen til at drikke. På dette punkt afviger virkningen af lithium altså ganske væsentligt fra virkningen af antabus. Den tidligere alkoholiker mener, at dette middel, som så afgørende har hjulpet ham, også må kunne hjælpe tusinder af andre, der er i den samme situation. Det er vi mange, der gerne vil vide noget nærmere om.

Nu ved jeg, at Ole Halvorsen også har be-

søgt indenrigsministeren for at fortælle om disse ting, og jeg vil derfor gerne spørge indenrigsministeren, om dette besøg har givet ministeren anledning til nærmere overvejelser.

Jeg vil også gerne spørge indenrigsministeren, om han på grundlag af dette vil foranledige, at der snarest muligt igangsættes en forskning med det formål at finde frem til, om lithium er et egnet middel i den fortsatte kamp mod alkoholisme.

Indenrigsministeren (Egon Jensen):

Det har jo været en lang debat; der er sagt mange ting om alkoholproblemet, men for mig at se er der ikke kommet nogen antydning af en løsning på problemet, og det tror jeg ingen kan komme med. Nogle har kritiseret, andre har rost, men ingen er kommet med løsninger.

Jeg vil gerne fastslå som konklusion af den debat, der hidtil har været, at for mig at se er der et stort flertal for, at vi ikke skal have en speciel alkoholpolitik her i landet. Der er også et stort flertal for, at vi ikke skal gå forbuds- og restriktionsvejen. Der er også et stort flertal for, at det er oplysning og forebyggelse, der skal til.

Når nogle ordførere har tilladt sig at sige, at det var med ubehag – og det var lidt lemfældigt – ministeren og den socialdemokratiske ordfører tog på problemet, vil jeg gerne sige, at dette er en fri talerstol, og her kan man sige, hvad man vil, men man kan ikke tillade sig at lægge i munden hverken på minister eller ordfører, at vi tager lemfældigt på et problem, som vi søger at bringe ned i et sagligt plan og søger ikke at overdramatisere. Jeg vil gerne have sagt, at det ikke er med ubehag, jeg kommer med denne redegørelse, men jeg har sat spørgsmålstegn ved rimeligheden af en speciel debat netop om dette problem. Man har lov til at sige, hvad man vil, man har bare ikke lov til at lægge andre noget i munden, de ikke har sagt.

Må jeg dernæst sige, at det er umuligt at svare samtlige ordførere, så skulle jeg have en time, og jeg tror ikke, nogen vil være interesseret i det. Det er også umuligt at lave en redegørelse, som tilfredsstillende alle ordførere, og umuligt at få alt det med, som ordførerne har tænkt sig skulle med i redegørelsen. Jeg vil gerne benytte lejligheden til at sige tak til de ordførere – og det var det store flertal – der roste den redegørelse, som ikke bare var mit, men indenrigsministeriets og dermed også an-

[Indenrigsministeren.]

dre ministeriers og kontaktudvalgets bidrag til oplysning over for folketinget.

Spørgsmålet om afgifter i forhold til en time-løn er ikke mit bord. Hvis nogle vil sige: når bare vi forhøjer afgifterne på spiritus, løser man en del af problemet, så kunne man være morsom og sige: afgifterne på biler er steget uforholdsmæssigt højt, og alligevel er bilerne indført i stadig større antal her i landet.

Jeg vil gerne sige som en generel bemærkning, at debatten naturligt indgår i de videre overvejelser om, hvad vi skal gøre, og hvad vi i hvert fald ikke skal gøre. Lad det være den generelle målsætning, som debatten udkrystalliserer.

Hvis man havde ventet en redegørelse med færdigsyede løsninger, har man taget grundigt fejl. Det er ikke min opgave. Derimod er det min opgave at blottlægge problemerne, at kortlægge dem og pege på min og regeringens holdning og dermed give anledning til udveksling af synspunkter og måske til et columbusæg, som jeg altså indtil dette øjeblik ikke har modtaget.

Hvis man tror, vi kan løse problemet, tager man også fejl. Hvis man tror, at vi kan bidrage til en løsning og lappe på problemet, så er man på den rigtige vej. Forbud og restriktioner løser normalt ikke problemer, men forstærker dem, og jeg er glad for, at det blev tydeligt understreget også af de ordførere, der var kritiske over for redegørelsens indhold. Mennesker er heldigvis forskellige, og ingen patentløsning kan anvendes på løsning af individuelle menneskers problemer i den ene eller den anden retning. Menneskets personlige frihed skal respekteres, men det betyder ikke, at man skal undlade advarsel og oplysning. Det er ikke bare et problem for de unge, det er i høj grad et problem for alle aldersklasser; hvis man gør alkoholproblemet til de unges problem, gør man de unge ubodelig skade, og man gør dem uret. Selv om man kan kritisere, at man mangler oplysninger om de unge, så fremgik det med al tydelighed, at de unge ikke var et specielt problem, når det drejer sig om alkohol.

Må jeg sige til fru Inge Fischer Møller, at spørgsmålet om at lave omnibusundersøgelsen om til en anden undersøgelse er vi parat til at drøfte både i indenrigsministeriet og med socialministeriet.

Jeg var glad for hr. Jørgen Juniors bemærk-

ning om, at intet konkret lovgivningsinitiativ er fornødent, og at hr. Jørgen Junior også sagde, han ikke ønskede alkohollovgivning. Den enkeltes ansvarsfølelse må være det afgørende, forældrene må være det, og vi må have oplysning, ikke skrækkampagne. Men så talte hr. Jørgen Junior – som jeg, jeg vil ikke sige heldigvis, men alt for sjældent er enig med – om de alt for mange dovne unge. Jeg synes egentlig, det var en uhyrlig udtalelse. Jeg skal lade være med at kommentere den, lade den stå som hr. Jørgen Juniors bedømmelse af ungdommen i almindelighed. Og når hr. Jørgen Junior tillader sig den flothed at tale om socialdemokratiet og dets ansvar for alkoholforbruget, så påtager jeg mig gerne ansvaret for socialdemokratiets indsats omkring samfundets struktur og det, vi er nået til.

Må jeg sige til fru Mette Madsen, der startede med at gøre Danmark til et Sodoma eller noget i den retning, at Danmark er bestemt ikke et særtilfælde i Europa, når det drejer sig om misbrug af spiritus. Hvis fru Mette Madsen læser redegørelsen, vil hun se, at når det drejer sig om de stærke drikke, ligger Danmark i den laveste tredjedel. Forbruget af øl er nok noget større. Hvis man generelt ser på Danmarks placering i Europa, så er det sådan, at Danmark ligger omkring midten, i det man kalder den pæneste halvdel, så vi har ikke lov til at stille os op og sige, at Danmark er et farligt og forfærdeligt land. Kig bare til de lande, som har restriktioner, de lande, der har forbud. Det var fru Mette Madsen ikke inde på, men se bare til de lande og se, hvilke problemer de har ud over netop det legale spiritusforbrug.

Flere var inde på spørgsmålet om arbejdspladserne, og det er der også sagt noget om fra arbejdsministerens side. Det er vist også sagt med tydelighed fra nogle af ordførerne, at det er et spørgsmål, som løses af arbejdsmarkedets parter. Nu skal man passe på ikke at overdrive problemet på arbejdspladserne. Fru Mette Madsen ved også, at i cafeterier på arbejdspladser er stærkt øl og spiritus ikke tilladt, men almindeligt øl og let øl. Problemet gøres nok stort, bl. a., som fru Mette Madsen sagde, på grund af pressens behandling af problemerne. Ser vi på restaurationernes rolle og deres andel i spiritusforbruget, er det ikke sådan, at det entydigt kan siges at være restaurationerne, der medvirker til et større forbrug.

Det er rigtigt, at familierne spiller en stor

[Indenrigsministeren.]

rolle i forbindelse med unges spiritusforbrug, men også her gælder det, at de forældre, der fører en forbudslinje over for deres unge mennesker både på spiritusområdet og på andre områder, er dem, der får de dårligste resultater. Et normalt og afslappet forhold til den slags ting er vel nok det, der giver, jeg vil ikke sige de sundeste børn, men i hvert fald dem, der er mest normale og har et normalt forbrug.

Fru Karen Thurøe Hansen sagde, at alkoholproblemet nok var vores samfundsproblem nr. 1. Jeg er enig. Mens vi i folketinget har kunnet få bevillinger til næsten alt omkring narkotikabekæmpelsen, har det knebet gevaldigt, når det drejer sig om forholdsvis små midler til bekæmpelse af alkoholisering og til oplysning. Denne debat kan måske få nogle af medlemmerne til at være med til at yde noget mere uden samtidig at stille krav om kompenserende besparelser på andre områder, for så er vi nemlig lige vidt.

Jeg tror ikke, man skal nedsætte kommissioner. Vi har en tilbøjelighed til, hver eneste gang vi har en redegørelsesdebat her i folketinget, at nedsætte en kommission, og så skal vi have udvalg, og så skal vi have dit, og så skal vi have dat. Jeg vil hellere sige: debatten må danne grundlag for det, man videre foretager sig i både den ene og den anden af de ministerielle instanser, der er omtalt i redegørelsen.

Der har været kritiske bemærkninger, som jeg sagde før. Det, der er bemærkelsesværdigt ved denne redegørelse er, at pressens reaktion har været positiv, at Afholdsselskabernes Landsforbund har reageret positivt, at Blå Kors så sent som i dag er kommet med en positiv henvendelse, har peget på ting, som man godt vil have med, men i øvrigt har rost redegørelsen. Man har altså ikke haft den opfattelse, at det er noget lemfældigt, vi har lavet, fordi vi var nødt til at gøre det, og at vi har lavet noget, som ikke var særlig godt.

Må jeg sige til fru Yvonne Herløv Andersen, at jeg er enig i, at reklamerne skal være sobre. Det er klart, at man annoncerer for at sælge sine varer, men annoncerne skal være sobre, og det er vi også godt på vej til at få klaret. Jeg forstod også på fru Yvonne Herløv Andersen, at hun var enig i de almindelige tendenser i redegørelsens konklusion.

Fru Ebba Strange mente også, jeg havde uvilje mod at komme med en redegørelse. Det

har jeg bestemt ikke, men jeg har da lov til at sætte et spørgsmålstegn ved, om det er rigtigt eller nødvendigt at gøre det på dette specifikke område. Det er rigtigt, som fru Ebba Strange siger, at det ikke er et nyt problem. Spiritus på arbejdspladsen var måske endda mere udtalt før, end det er i dag. Det var vist ikke så usædvanligt i min bedstefaders tid, at man drak næsten en hel flaske snaps på en arbejdsdag. Det tror jeg ikke foregår ret tit nu, alene på grund af prisen. Men det er et problem, som på den ene og den anden led er en reaktion på mange vanskeligheder, som man møder i samfundet og i sin tilværelse.

Jeg tror ikke, det er rigtigt, at alkoholbehandlingen kun foregår i sundheds- og socialsektoren. Jeg tror, det er rigtigt, at den også kommer ind i forbindelse med sygehusektoren, og hvis man spørger, om vi har behandlingskapacitet nok, vil jeg sige, at det tror jeg ikke, men jeg mener, vi er godt på vej.

Fru Grethe Philip var inde på spørgsmålet, om man kunne henføre det stigende forbrug til en bestemt gruppe, og dér manglede fru Grethe Philip en statistik. Det er ikke vores opfattelse, at man specifikt kan henføre det til en bestemt gruppe af befolkningen. Det er vist jævnt fordelt, og det hænger jo i høj grad sammen med vores ændrede spise- og drikkevaner, at man bruger noget mere. Det, der var usædvanligt for 10-15 år siden, er sædvanligt i dag, og det har ikke noget at gøre med alkoholikere, det er bare en anden spise- og drikkekultur.

Redegørelsen, sagde fru Grethe Philip, var ikke god nok, men der var ting, som fru Grethe Philip var enig i. Jeg synes nu nok, jeg har understreget i redegørelsen, at jeg ikke under vurderer problemet, men på den anden side skal det også sagligt afbalanceres, og vi skal i hvert fald ikke gøre sagen skade ved at overdramatisere den.

Der var også bemærkningen om, at ministeren ikke var særlig bekymret. Jo, jeg er bestemt bekymret, for jeg møder – måske i modsætning til fru Grethe Philip – mange af de problemer, som vi taler om i dag. Jeg er bestemt bekymret på de menneskers vegne, som har det problem, og jeg er med til positivt at søge at løse det, men bare ikke ved at slå nogle store overskrifter op.

Fru Grethe Philip ønskede mere statistik. All right, i det omfang vi er i stand til det og også kan få personale og bevillinger herfra. Fru

[Indenrigsministeren.]

Grethe Philip ønsker også ekstra personale i forbindelse med detentionerne. Den situation, jeg står i, er den, at jeg næsten hver evig eneste gang står over for at skulle skære ned på personale, og jeg tror, at justitsministeren er i nøjagtig den samme situation, men hvis vi kunne nå dertil, at man vil stille midlerne til rådighed, så har denne debat ikke været helt forgæves.

Fru Inge Krogh var også inde på, at jeg ikke var glad for debatten. Det har jeg sagt noget om. Fru Inge Krogh sagde, at alkoholforbudet i Amerika halverede antallet af leverskader. Det er sikkert rigtigt. Må jeg spørge fru Inge Krogh: hvor meget steg forbrydelsernes antal i samme tidsrum? I samme tidsrum? Det er nemlig et meget tydeligt bevis på, hvad man når ved forbud og den slags ting. Fru Inger Stilling Pedersen talte om gadefester og Lions Club-møder. Hvad var det egentlig for løsninger, fru Inger Stilling Pedersen kom med ud over at tale om et kristent synspunkt? Selv om vi ikke er medlemmer af kristeligt folkeparti, kan vi godt have et kristent synspunkt, men det kan ikke være det afgørende i spørgsmålet om forbrug eller ikke forbrug af spiritus, om man har et kristent synspunkt. Jeg fandt imidlertid ingen løsninger ud over dette, at nu skulle man have noget mere politi til at kontrollere, at de unge under 18 år ikke fik serveret spiritus. Jeg er enig i, at det skal kontrolleres, jeg er også enig i, at der skal straffes, men det fordrer personale.

Jeg er enig med hr. Alfred Hansen i, at en central information er absolut nødvendig, og den yder vi også med de midler, vi får stillet til rådighed. Kontaktudvalget, og hvem vi i øvrigt har mulighed for at virke igennem, gør, hvad de kan, og jeg kan sige, at amterne er parat til at virke positivt til løsning af opgaven, men jeg kan ikke give hr. Alfred Hansen konkret svar på, hvor langt man er nået. Det er noget, der er forholdsvis nyt.

Jeg vil helt afstå fra at kommentere hr. Alfred Hansens bemærkninger om alkoholens virkning målt i promille i forhold til alkoholafgifternes størrelse. Det er ikke mit bord. Det er klart, at det også har betydning i denne forbindelse, men hvor meget? Og når hr. Alfred Hansen så prøver at drage EF ind i debatten, må jeg helt afstå fra at kommentere det.

Hr. Tyroll var inde på en hel masse problemer omkring kapitalismen og vores samfundsstruktur. Der er én ting, jeg er enig med hr.

Tyroll i, og det er, at usikkerhed, utilstrækkelighed og ensomhed er nogle af alkoholmisbrugs årsager. Jeg tror ikke så vældig meget på, at det er samfundsstrukturen, der er den egentlige årsag. Der er nemlig nogle lande, hvor man drikker på grund af, at man har frihed. I andre lande drikker man på grund af, at man har ufrihed. Det er to modsatte samfundsstrukturer, de kan ikke forenes, og det løser ikke problemet.

Og så endelig til hr. Wissing. Jeg ved, at hr. Ole Halvorsen har opsøgt mig, men jeg har ikke haft lejlighed til at tale med ham. Vi har fået en bog fra ham. Den får kontaktudvalget, og så må vi se, om vi har mulighed for at drage nogle konklusioner af det, han har sagt.

Jeg skal endnu en gang sige at jeg slet ikke kan svare tilfredsstillende og udtømmende, men denne debat giver selvfølgelig anledning til overvejelser både i indenrigsministeriet, i kontaktudvalget og i diverse andre ministerier.

Og så endelig den bemærkning: vi har debatteret problemet, vi har ikke fundet løsningen, vi har peget på nogle ting, vi ikke skal gøre, vi har måske peget mindre på, hvad vi skulle gøre ud over det, der står i redegørelsen.

Inge Fischer Møller (S):

I modsætning til indenrigsministeren synes jeg nu ikke, at hr. Jørgen Junior skal slippe så billigt. Jeg synes ikke, vi har en eneste debat herinde, uden at hr. Jørgen Junior og andre medlemmer fra hans parti benytter lejligheden til at lange ud efter dem, der har det dårligt. Derfor vil jeg godt fortælle hr. Jørgen Junior lidt om de unges situation.

I arbejdsmarkedsudvalget har vi beskæftiget os meget med, hvad vi kunne gøre for at tilbyde de unge arbejde. Vi fik en rapport forelagt, som nok overraskede mange, men heldigvis også glædede de fleste af os. Mange troede nemlig, at de unge var dovne, siden så mange unge var arbejdsløse. Men det var slet ikke tilfældet. Realiteten var, at de unge gerne ville have arbejde, men de stillede betingelser, de ville have et arbejde, de kunne se et formål med, og samtidig ville de også gerne have en løn, de kunne leve af. Det er rimelige krav, og det synes jeg borteliminerer det, hr. Jørgen Junior har bragt frem om, at de unge er dovne.

Det næste drejer sig om hr. Jørgen Juniors langen ud efter de mennesker, der får hjælp efter bistandsloven. Jeg ved ikke, hvor meget

[Inge Fischer Møller.]

hr. Jørgen Junior har haft mulighed for at følge arbejdet i socialudvalget, det er jo svært at følge med i det hele. Det er før sket, at jeg har måttet give en lektion med på vejen, og det skal jeg også gøre her. Hvis hr. Jørgen Junior havde været fornuftig, havde han nok sat sig lidt mere ind i bistandslovens problematik, før han kom med et så let eksempel som det, han nævnte.

Hvis en kommune giver hjælp til en person, som er alkoholiker, kan kommunen stille krav til den person, enten om at hjælpen bliver administreret for ham eller hende, der får den, eller om at den person, der får den økonomiske hjælp, lader sig behandle. Hvis den pågældende nægter at tage imod det tilbud, kommunen giver, er der ingen hjælp at hente.

Til fru Grethe Philip og fru Karen Thurø Hansen har jeg også et par bemærkninger. Det blev sagt, at jeg gik let hen over problemerne. Nej, jeg mener absolut, at alkoholmisbruget er et svært problem, men jeg mener ikke, at folketingsalen er det rette forum at drøfte spørgsmålet i.

Jeg synes også, det ringe fremmøde, vi har i salen, taler sit tydelige sprog, og jeg nævnte også i min indledning, at jeg mente, spørgsmålet bedre ville kunne klares ved at diskutere det indgående i udvalget.

Der er blevet talt meget om forældrenes ansvar, og det, vi må gøre os klart, er, at det ikke er alle forældre, der har mulighed for at leve op til det tyngende og store ansvar, det er at være forældre. Derfor kan man ikke ensidigt sige, at det er forældrenes ansvar at hjælpe de unge. Hvis forældrene af en eller anden årsag ikke kan klare den opgave, må og skal samfundet træde til.

Jeg synes, de bemærkninger, der er faldet her i dag, viser, at vi alle sammen synes, der er et problem, vi har bare forskellige opfattelser af, i hvilket forum det bør diskuteres. Skulle resultatet af debatten i dag blive, at der er noget, man kan arbejde videre med, skal jeg nok også – selv om jeg ikke er tilhænger af en isoleret alkoholdebat – på rimelig vis følge debatten op og gøre, hvad jeg kan for at sikre, at forholdene bliver bedre.

Jørgen Junior (FP):

Både ministeren og fru Inge Fischer Møller prøvede at få det til at se ud, som om jeg havde udtalt min generelle, ufejlbare mening

om ungdommen. Jeg har udtalt mig om et mindretal af ungdommen, som hører til problembørnene. Jeg har ikke talt generelt. Jeg er også af den overbevisning, at flertallet af ungdommen er sig sit ansvar bevidst, og det er også det, jeg har sagt. Ansvarsforfladigelsen har imidlertid skabt en gruppe, som jeg mener har svært ved at leve op til det ansvar, som burde præge folk i et moderne samfund. Jeg har ikke udtalt mig om ungdommen generelt.

Så er der fru Inge Fischer Møllers bemærkninger om, at vi altid vil lange ud efter dem, der har det dårligt. Det er bare noget forfærdeligt pjat, for det vil vi faktisk ikke. Det er en af vore fornemste opgaver at hjælpe de svage og også at hjælpe de unge med at komme i arbejde. Jeg er godt klar over, at fru Inge Fischer Møller ikke mener, vi stiller forslag, der tjener det formål. Tilsvarende kan jeg fortælle fru Inge Fischer Møller, at vi mener heller ikke, socialdemokratiet har evnet den opgave, og vi mener, vore veje fremefter er rigtigere end socialdemokratiets, men det har naturligvis ikke meget med alkoholdebatten at gøre.

At fru Inge Fischer Møller gerne vil lære mig lidt om, hvorledes bistandsloven og kon-tanthjælpen fungerer, fordi jeg ikke har fulgt med i mit arbejde i socialudvalget – noget i den retning var det, der blev sagt – det er selvfølgelig meget sødt, og det vil jeg også tage til mig. Der er mange ting, man skal lære stadig væk. Jeg tror nok, at det, jeg udtalte om kon-tanthjælpen, ikke var helt ved siden af.

Mette Madsen (V):

Fru Inge Fischer Møller sagde, at alkoholforbrugsstigningen ikke var større end den stigning, der havde været i forbruget i øvrigt her i landet. Jeg vil godt svare fru Inge Fischer Møller, at en stigning i forbruget af lædermøbler, køleskabe og tøj jo ikke er noget, der medfører skade på personer og skaber familietragedier. Derfor synes jeg ikke, man kan sammenligne de ting.

Fru Ebba Strange sagde, at der var mange, der havde overdramatiseret hele problemet, og ministeren sagde, at jeg havde fremstillet Danmark som et Sodoma. Jeg kunne jo bare prøve at sammenligne med, hvordan tallene var i andre lande. Må jeg sige til indenrigsministeren, at jeg ikke har fundet nogen interesse i at sammenligne Danmark med andre lande. Det, jeg har gjort, er, at jeg har sammenlignet Danmark i dag med Danmark for 10 og 20 år siden, og

[Mette Madsen.]

det har jeg gjort ud fra de tabeller, der er i redegørelsen. Derfor vil jeg godt nævne et par tal.

Spiritusforbruget her i landet for personer over 14 år var i 1955 4,3 l ren alkohol, og det var i 1975 11,8 l ren alkohol. Deri er ikke medregnet alt det, der brygges i hjemmene, og ikke, hvad man selv indfører, og deri er ikke medregnet grænsehandelen. Ved at nævne grænsehandelen vil jeg gøre opmærksom på skatteminister Kampmanns udtalelser i radioen her i weekenden.

I redegørelsen er der også en tabel over dødsfald af alkoholisk skrumpelever og ikke-alkoholisk skrumpelever i procent af det samlede antal dødsfald. Hvor den ikke-alkoholiske skrumpelever i 1962 udgjorde 0,78 pct. af dødsfaldene og i 1974 stadig udgjorde 0,78 pct., er den alkoholiske skrumpelever steget fra 0,04 i 1962 til 0,24 pct. i 1974. Hvis man går over på side 18, er der en tabel over dødsfald af malign kræft. For almindelige kræftformer er stigningen fra 1962 på 22,1 pct. i forhold til 22,6 pct. i 1974, mens lungekræft i samme periode er steget fra 2,6 pct. til 4,2 pct. Der har vi det igen, at antallet af sygdomstilfælde er steget netop i forbindelse med forbruget af giftvarerne.

Fru Grethe Philip satte meget rigtigt fingeren på, at der ligesom ikke var nogen rigtige tal for misbruget blandt de meget, meget unge, nærmest børn. Der ligger en Skagenrapport, der ligger en Brønderslevrapport, der ligger en Roskilderapport, men de er ved at være nogle år gamle. Jeg så også meget gerne, at vi fik nyere tal. Så ved vi, at dommerne siger, at for unge, der kommer i retssalen første gang, er ca. 90 pct. af deres overtrædelser direkte tyveri af spiritus eller andre tyverier for at skaffe penge til spiritus. Vi ved også, at skolefester mange steder simpelt hen ikke holdes mere, for man kan ikke kontrollere spiritusforbruget. Vi ved, at byer med spritruer som Frederikshavn og Sønderborg har meget, meget store problemer. Vi ved, at gennemsnitsalderen for patienter på alkoholklinikkerne har været stærkt faldende de senere år, og at alderen – det fremgår også af rapporten – for skrumpeleverpatienter er meget stærkt dalende.

Alt dette er facts, man ikke kan overse, men som tværtimod må anspore os alle, både regering og folketing, til at gøre en meget intensiv indsats.

Karen Thurøe Hansen (KF):

Jeg vil gerne sige til ministeren, at det er fuldstændig rigtigt, at vi ikke har fået noget særligt resultat ud af den debat, vi har her i dag. Men jeg vil da også gerne spørge ministeren, hvad ministeren egentlig havde ventet. Vi sidder her som lægfolk og skal prøve på at diskutere det emne, der er sat til behandling her. Vi har ikke færdigsyede resultater, det har vi jo vore eksperter til. Jeg håber, at vi med ministerens hjælp får et eller andet gjort for at hjælpe de mange alkoholikere, vi har her i landet.

Jeg sagde til fru Inge Fischer Møller, at jeg syntes, at fru Inge Fischer Møller gik meget let hen over problemerne, og det er stadig væk min mening. Dette at salen er tom, er jo ikke noget nyt. Vi ved, at mange af medlemmerne sidder til udvalgmøder. Fru Inge Fischer Møller mente heller ikke, at det var det rette forum. Hvilket forum skulle vi egentlig så have? Vi har diskuteret narkoproblemer så ofte her i denne sal. Jeg mener, at alkoholproblemet er nøjagtig lige så stort, om ikke større, end narkoproblemerne. Dette må og skal være det rette forum.

Med hensyn til at man ikke entydigt kan give forældrene ansvaret, er vi nok uenige, fru Inge Fischer Møller, af den simple grund, at jeg først og fremmest synes, det er forældrenes ansvar og ikke samfundets ansvar at tage sig af de unge, fra de er født.

Ebba Strange (SF):

Nu er debatten alligevel lige ved at udvikle sig derhen, hvor jeg frygtede, den ville udvikle sig, nemlig til at blive en diskussion af symptomerne og ikke af de bagved liggende skavanker. Det er jo derfor, det er lidt risikabelt at diskutere alkoholproblemet isoleret.

Fru Mette Madsen citerede mig for at have sagt i mit første indlæg, at jeg var glad for, at indenrigsministeren ikke overdramatiserede problemet i sin redegørelse. Det er jeg glad for, fordi jeg er bange for at få det overdramatiseret.

Jeg synes, det er et stort problem, at mange mennesker drikker for meget i dette land. Det er ikke det, jeg ikke synes. Det er der slet ingen tvivl om. Men jeg synes, vi angriber problemet forkert, når vi angriber det på den måde, vi gør her.

Det var ikke mindst fru Inger Stilling Peder-

[Ebba Strange.]

sens indlæg, der fik mig til at beslutte, at jeg ville gå herop i anden omgang, for hvad var det, fru Inger Stilling Pedersen gjorde? Hun stod og talte noget om en kristen livsholdning og dernæst sagde hun, at det, vi skulle gøre, altså var at straffe dem hårdere, der skænker alkohol for de unge. Så vidt jeg kunne se, havde fru Inger Stilling Pedersen kun straffebestemmelser og så noget med en holdning at tilbyde.

Ja men hvad er det, der er galt? Hvad i alverden skal de 80.000 unge arbejdsløse stille op med sig selv? Hvem er det, der svigter? Hvor var fru Inger Stilling Pedersen, da der blev skåret ned på daginstitutionerne? Hvor var fru Inger Stilling Pedersen, da man fjernede støtten til efg-lærlingene? Hvor var fru Inger Stilling Pedersen, da man lod Statens Uddannelsesstøtte overgå til bankfinansiering? Hvor er fru Inger Stilling Pedersen og hendes parti i folketinget og ude i kommunerne, når der skal bevilges penge til forebyggende socialt arbejde for børnene og de unge? Det ville jeg gerne vide.

Så hed det sig, at de går rundt. Selvfølgelig går de rundt, for hvad i alverden skal de stille op med sig selv i et samfund, der ikke skaffer dem arbejde, som ikke skaffer dem ungdomsklubber, som ikke skaffer dem steder, hvor de kan være? Så kan vi ellers stå her og tale til hinanden og sige ord om kristen livsholdning. Jeg ville gerne se den kristne livsholdning udmønte sig i praksis ved, at man lavede institutioner, steder, hvor børnene kunne være, og hvor de unge kunne være og være sammen, når de ikke kan holde ud at være hjemme i de små lejligheder, som man tilmed – nå, jeg skal ikke begynde at snakke boligpolitik.

Det er her, jeg synes vi fordrejer debatten, og det er her, jeg synes vi ikke ser problemerne i sammenhæng. Vi skaffer dem ikke job, vi skaffer dem ingen uddannelsesstøtte. Vi skærer oven i købet ned på uddannelserne, og så står vi her. Det var egentlig bare det, jeg ville sige.

Grethe Philip (RV):

I fortsættelse af det, fru Ebba Strange netop har sagt, vil jeg sige, at det også for mig har været en overraskelse, at kristeligt folkeparti med det navn, det bærer, er det parti herinde, som ustandselig er det hårdeste over for afvi-

gere, og som hyppigst går ind for skærpede straffe. Det er ganske ejendommeligt at konstatere.

Men ellers et par bemærkninger til ministeren. Jeg synes, at indenrigsministeren kom lige vel let om ved spørgsmålet om forhøjelse af afgifter på spiritus. Ministeren affejede det lidt med en bemærkning om, at det ikke var hans bord. Der kan jeg for det første sige, at ministeren dog selv har det med i et lille stykke i redegørelsen, og det skal jeg sandelig ikke bebrejde ministeren, men så kan han da heller ikke sige, at det ikke er hans bord.

Jeg synes, det havde været overordentlig interessant at høre om indenrigsministerens holdning til spørgsmålet om via øgede afgifter at bremse op for forbruget. Jeg forstod, at sammenligningen med bilerne nærmest skulle opfattes som en lille morsomhed, så den behøver vi vel ikke drøfte nærmere. Men det generelle er jo dog, at når man lægger afgifter på en ting, så bremser man op for et forbrug. Måske forbruget bliver stort i alle tilfælde, men det har i sig selv en virkning i retning af opbremsning af forbruget.

Jeg ville gerne høre, inden vi slutter debatten, om ministeren har en positiv holdning over for at tage dette spørgsmål op som led i bekæmpelsen: skulle vi overveje, om tiden er inde til at forhøje afgifterne? Hvordan det så nærmere kan ske, og om vi kan gøre det på grund af vores aftaler med EF, skal selvfølgelig drøftes med skatteministeren og måske med markedsministeren, det er jeg helt klar over, men det første er jo, om indenrigsministeren med ansvaret for dette alkoholproblem vil optage en drøftelse med de to andre ministre, der er eksperter, om det rent skattemæssigt kan gennemføres.

Endnu en ting. Ministeren gentog, at han var af den opfattelse, at det stigende samlede alkoholforbrug ikke specifikt kan henføres til en særlig gruppe, men er jævnt fordelt. Jeg ville synes, det var meget glædeligt, hvis det er rigtigt, og det skal jeg da sådan set ikke betvivle. Jeg vil bare sige, at dette betyder jo så, at ministeren mener, at udviklingen på dette område er anderledes end den, WHO siger mere generelt er en international erfaring. Derfor er det naturligt at spørge: hvorpå støtter ministeren sin formodning om, at et stigende alkoholforbrug i Danmark har en anden fordeling på befolkningsgrupper end den, der åbenbart er

[Grethe Philip.]

international i henhold til denne udtalelse fra en international organisation?

Hr. Wissing omtalte i sit indlæg værdien af en orientering i skolerne af et menneske, der selv havde haft problemerne inde på livet. Så langt, så godt. Jeg er enig i, at det kan være af meget stor betydning netop at høre et problem beskrevet og diskuteret af et menneske, der selv virkelig har følt det. Men jeg forstod det sådan – og jeg beder om at blive korrigeret, hvis jeg har misforstået det – at hr. Halvorsen, som havde gjort dette stykke arbejde ude i skolen, også havde omtalt specielle behandlingsmetoder og fremhævet det ene behandlingsmiddel fremfor det andet. Hvis det er tilfældet, ville jeg egentlig gerne høre, hvordan indenrigsministeren ser på, at man ude i skolen i en debat om alkoholproblemet lader lægmænd tage stilling til, om man skal bruge det ene lægemiddel eller det andet, altså fremhæver det ene på det andets bekostning.

Personlig synes jeg egentlig, det er ganske overordentlig betænkeligt. Jeg vil straks sige, at jeg tager ikke stilling til det ene eller det andet, det er ikke derhen, jeg vil, men jeg vil gerne have ministerens vurdering af, om det overhovedet er rimeligt, at en lægmand over for skoleelever begynder at fremhæve det ene middel fremfor det andet. Det vil jo meget let føre til, at børnene vil opfatte det sådan, at generelt er den ene behandlingsmetode mere fordelagtig end den anden. Ofte er det jo sådan, at det er et individuelt spørgsmål, der afpasses den enkelte patient eller behandlingskrævende.

Inge Krogh (KrF):

I et af sine svar sagde indenrigsministeren noget, som jeg har opfattet sådan, at familier, der har restriktioner med hensyn til alkohol i hjemmet, har de dårligste resultater med hensyn til deres børns alkoholforbrug, de bruger altså for megen alkohol. Jeg vil da gerne spørge, hvor indenrigsministeren ved det fra. Jeg tror, det er meget vanskeligt at konstatere. Jeg har undertiden, når jeg har været ude på behandlingshjem og talt i grupperne, spurgt om, hvem der var fra tørlagte hjem. Jeg tror kun, at jeg en enkelt gang har truffet en, der var fra et tørlagt hjem. Jeg har vel nok truffet flere fra hjem, hvor man har drukket med faderen, men jeg har ikke nogen som helst statistik for det; det har indenrigsministeren måske.

Jeg ved ikke noget om, hvordan forbrydel-

serne steg i USA under forbuddet, jeg ville blot dermed sige, at man gang på gang taler om, at når der er forbud, så drikker man så meget desto mere. Det har man altså ikke gjort dér og heller ikke i Frankrig, dér har jeg i hvert fald ikke nogen formening om, at der er en stigning i antallet af forbrydelser, men det er der vel nok i USA. Men hvordan vil ministeren så forklare den henholdsvis 4- og 6-dobling i Sverige og Finland af alkoholforbruget, der skete i tilslutning til forøgelsen i antallet af udsalgssteder og udskænkingssteder?

Det var mig, der omtalte byfesterne og børnehjælpsfesterne, det var ikke fru Inger Stilling Pedersen. Jeg omtalte det bl. a. for at fremhæve problemet. Jeg ved, at befolkningen er meget ked af denne udskænkning i øltelte, og hvad der ellers er.

Indenrigsministeren efterlyste en løsning på problemet. Jeg mener, jeg kom med lidt af en løsning, men jeg har åbenbart ikke sagt det sådan, at det kunne forstås. Jeg talte om, at den, der skulle have bevillingen, skulle være en, der virkelig havde ansvar over for loven. Det kunne være, at det faktisk skulle være en, der har en almindelig restaurationsbevilling, der også skulle have bevillingen til disse fester, altså som virkelig vidste, hvad man risikerede, når man udskænkede til unge under 18 år og til berusede personer.

Så er der noget andet, som måske ikke kommer dette ved. Det var lithium. Nu er det ganske vist nogle år siden, jeg har arbejdet med det, men jeg ved, at det i hvert fald er et stof, som kan have bivirkninger på nyrerne. I hvert fald dengang jeg fungerede som psykiater havde man en hel del kontrol på det stof.

Inger Stilling Pedersen (KrF):

Det er da godt, at det, man siger, kan give anledning til nogen debat, men det ville også være rart, hvis man hører efter, hvad der bliver sagt. De ting, jeg nævnte i starten, kom jo ikke fra kristeligt folkeparti, jeg tog faktisk mig selv med og sagde, at det var vores mangel på holdning og vi som voksne, der havde svigtet. Og når jeg talte om debatter, var det ikke i folketinget, men ude omkring i landet, hvor man afholder den ene debat efter den anden, uden at man kan løse problemet.

Så har jeg lyst til at sige til fru Grethe Philip, at jeg ikke har sagt noget om straffe for afvigere. Jeg sagde udtrykkelig, at det ikke er de unge, der skal straffes, det er ikke de unge, der

[Inger Stilling Pedersen.]

har ansvaret. Hvem har ansvaret, hvis en ung på 15 år drikker sig fuld og er ved slå en anden ihjel eller begår en kriminel handling? Er det den unge eller er det dem, der har serveret for ham? Hvis vi har en lov, og det har vi, der siger, at man ikke må servere for dem på restaurationer, så må den lov overholdes, og det kan jeg da også se at andre ordførere er enige med mig i. Jeg tror bare, at vi kan forebygge noget ved at man véd, at der sker noget, når man overtræder loven.

Så kan jeg ikke forstå, at man siger, at der ikke er en sammenhæng mellem salg og servering. Altså man må ikke servere for de unge, men man må gerne sælge til dem. Det må være muligt på en eller anden måde at få det til at harmonere. Så siger man, at det ikke kan overholdes, men så kan vi ikke have loven. Vi burde være lidt mere konsekvente i vores holdning.

Det, vi ønsker fra kristeligt folkeparti, er simpelt hen, at vi tager hensyn og gør noget for de unge, for det er jo dem, det gælder, og det er dem, der betaler prisen. Vi ønsker absolut ikke, at straffe. Og så kan vi jo godt snakke med fru Ebba Strange om, hvilket samfund, vi skal have, om det skal være et socialistisk eller et andet samfund, eller om vi skal have daginstitutioner eller ej. Vi ønsker tværtimod meget, at vi satser på hjemmene. Jeg håber også, at vi kan komme til at bevise det.

Alfred Hansen (DR):

En ganske kort kommentar til fru Ebba Strange. Øget forbrug af spiritus var altså en stor og kendt realitet, før arbejdsløsheden vandt indpas her i dette land.

Jeg synes, at der i fru Ebba Stranges kommentar lå, at vi ligesom skulle tage ansvaret helt væk fra fortrinsvis de unge, som drikker. Det gav fru Ebba Strange udtryk for ved at sige, at når ikke man kunne give tilskud til børneinstitutioner og dagplejeinstitutioner, så er det klart, at man har båret ved til øget drikkeri. Jeg synes nok, det er lidt farligt at køre det ud på det plan, at man ligesom borttager ansvaret fra de implicerede parter. Jeg vil lige oplyse fru Ebba Strange om, at hvis man vil give større tilskud – det er muligt, det er berettiget, det er muligt, det ikke er berettiget – så ved jeg bare, at disse penge skal ind ad anden vej. Det må jo så blive de forældre, hvis børn

skal passes, som skal ud og bruge mere tid på at tjene disse penge og derfor naturligvis kan være mindre hjemme hos børnene.

Jeg synes, vi i denne debat skal passe på, at vi ikke foreslår strammere regler. Det er ikke flere restriktioner, vi har brug for. Jeg vil gerne understrege, hvor vigtigt det er, at vi har en dansk liberal grundholdning også til disse ting. Det er guld værd, at vi sætter friheden meget højt i vor lovgivning. Vi kan konstatere, at der har fundet en stærk forbrugsudvidelse sted med hensyn til spiritus, men vi ved ikke rigtig, hvor denne forbrugsudvidelse er gået hen, om det er dem, der i forvejen drak temmelig meget, der nu drikker meget mere, eller om det er dem, som for 10–15 år siden ikke drak ret meget, som nu er begyndt at drikke lidt.

Jeg synes nok, det er vigtigt i den fremtidige debat ligesom at få klarlagt disse forhold. Vi har endnu ikke rigtigt set følgevirkningerne for dem, der drikker relativt – hvis man kan tale om det – minimalt, relativt lidt, men over en lang periode. Det har vi ikke rigtig haft mulighed for at registrere følgevirkningerne af. Også det var det rart at få med ind i debatten fremover.

Jeg fik desværre ikke svar fra indenrigsministeren på mit spørgsmål om, hvor mange overtrædelser der havde været i restaurationsbranchen. Jeg fik heller ikke svar på, hvor mange ulykker på arbejdspladserne, der har fundet sted som følge af indtagelse af spiritus.

Jeg var glad for, at fru Grethe Philip kommenterede indenrigsministerens meget lette og elegante springen over problemet om afgifter. Jeg vil gerne understrege dette problem i forbindelse med det samlede problemkompleks, hr. indenrigsminister.

Når indenrigsministeren henviser til, at vi ikke er det land i Europa, der drikker mest, så var det ligesom det skulle være en trøst, det var formildende omstændigheder. Jeg ønsker ikke at analysere og sammenligne Danmarks forbrug i forhold til andre lande. Jeg vil gerne analysere Danmarks forbrug for sig selv.

Når 40 pct. af de samlede hospitalsindlæggelser i Frankrig finder sted som følge af for stort alkoholforbrug, så bør det mane til eftertanke. Derfor stillede jeg bl. a. mit spørgsmål om, hvorvidt vi i Danmark via vores EF-medlemskab, via landbrugsordningerne i EF, stimulerer vinproduktionen i Frankrig. Jeg synes, det er noget af en dobbeltmoral, at vi her-

[Alfred Hansen.]

hjemme vil forsøge at begrænse det, mens vi via EF-bindingerne støtter forbrug og produktion i andre lande.

Jeg er meget skuffet over, at jeg ikke kunne få svar vedrørende afgifterne, og jeg er også skuffet over, at jeg ikke kunne få svar på de langsigtede planer inden for EF om en harmonisering af den indirekte beskatning, som jo er en forudsætning for bortfald af afgiftsgrænserne inden for EF. Jeg synes, det er en uheldig tendens, hvis ministeren ikke ligesom kan gå ud over sit eget bord. Hvor er vi henne i det danske folketing, hvis vi ikke kan koordinere planerne og synspunkterne inden for de forskellige ministerier? Hvis det er tilfældet, så mener jeg i og for sig ikke, at debatten her har haft ret stor betydning.

Det må da være sådan, at man overvejer det, når der bliver fremlagt nogle forslag. Jeg er ikke tilfreds med, at indenrigsministeren konstaterer i sin svartale til os, at der ikke var kommet nogen forslag, men at man bare må konstatere, at problemet er der, og at man ikke ville have flere forbud og restriktioner. Det er korrekt. Men indenrigsministeren må tage de forslag, der har været der, med i sine overvejelser.

Formanden:

Så er det de korte bemærkninger tid.

Grethe Philip (RV):

Jeg vil bede fru Inger Stilling Pedersen læse fortrykket fra forhandlingerne. Jeg mener ikke at have sagt, at kristeligt folkeparti i denne sag om alkoholisme ville lægge straf på afvigere. Jeg håber ikke, jeg har udtrykt mig utydeligt, men jeg ønskede at sige, at kristeligt folkeparti generelt er det parti, der hyppigst er gået ind for strengere straffe og en hård holdning over for afvigere. Her kan jeg bare henvise til hr. Poul H. Møllers taler under de tidligere debatter om Christiania.

Indenrigsministeren (Egon Jensen):

Jeg er glad for, at hr. Jørgen Junior her fra talerstolen afkræfter, at den danske ungdom er dårlig, men så burde han have udtrykt sig lidt klarere i første omgang. Det har han måske så formået i anden omgang.

Må jeg sige til fru Mette Madsen, at når jeg sagde det, som jeg sagde det, så var det fordi

ordvalget simpelt hen lød så voldsomt. Det er da klart, at Danmark for ti år siden og for tyve år siden var et andet Danmark, end det er i dag.

Det har også noget at gøre med det, som fru Inge Fischer Møller var inde på, nemlig at forbrugssammensætningen og forbrugsvaner og levevaner er nogle andre. Fordi man har et større samlet spiritusforbrug, behøver der ikke være tale om misbrug, men det er et spørgsmål om, hvor misbruget er. Det var det, jeg i og for sig gerne ville understrege.

Jeg har ikke bestridt, at der er tale om en stigning. Jeg synes også, at det fremgår af den redegørelse, jeg har givet. Jeg tror på, at vi ikke vil afvige særlig meget fra det øvrige Europa, fordi vi efterhånden er tæt forbundet med det øvrige Europa. Det er måske nok det sidste, der er medvirkende til, at spiritusforbruget i Danmark er steget så voldsomt, som det er.

Jeg er enig med fru Mette Madsen i, at det, som ligger her, det, der er debatteret, i høj grad opfordrer til at gøre en indsats, og det er også det, vi har sagt. Vi har i høj grad sagt til de ordførere, der har ment, at der ikke er nogen anledning: prøv at læse denne redegørelse igennem igen og se, hvor meget der egentlig sker, hvor meget der egentlig vil ske. Så får man en fornemmelse af, at det ikke er noget, man bare lader stå til over for.

Til fru Karen Thurøe Hansen vil jeg gerne sige, at det, jeg sagde om, at jeg havde ventet resultater, måske mere var sarkastisk henvendt til dem, der har kritiseret redegørelsen. Det har fru Karen Thurøe Hansen ikke gjort, så det var altså åbenbart ramt forbi. Holdningerne og retningslinjerne er anført, som jeg sagde før, i redegørelsen.

Fru Grethe Philip og hr. Alfred Hansen var inde på min stilling til afgiftsproblemerne. Hr. Alfred Hansen er forholdsvis ny i dette ting, men opdager altså efterhånden, at det ikke er en samling af universalministre, der findes i en regering. Måske er de dygtige, måske synes man ikke, de er det, men de er i hvert fald ikke universalministre i den forstand, at de ustandselig tager stilling og skal tage stilling til hinandens områder, selv i en debat som denne.

Jeg vil gerne sige, for ikke at springe let over det, at jeg ikke tror, at afgiftsforhøjelserne løser vores alkoholproblem. Det kunne være, at det åbnede for andre problemer, nemlig smugleri og hjemmebrænderi, og det er en

[Indenrigsministeren.]

ting, vi også må have med i vores overvejelser. Nogle kan synes, at det ikke er noget problem, men hvis spiritus bliver virkelig dyr, begynder man virkelig at fremstille den i hjemmene. Det er et problem, som bliver meget værre, for så opstår der en anden ting end alkoholmisbrug, og det er sundhedsfaren.

Må jeg sige til fru Grethe Philip med hensyn til WHO, at jeg i og for sig kun bygger min udtalelse på min egne erfaringer. Det er klart, at hvis der er ting, som jeg har sagt forkert, så har man lejlighed til at stille spørgsmål til indenrigsministeren i socialudvalget, f. eks. for at få dette nærmere uddybet.

Jeg er i øvrigt helt enig med fru Grethe Philip i, at det er komplet urimeligt og faktisk helt utilstedeligt, at en lægmand eller en, der har været alkoholiker i tidligere tider, rejser rundt i Danmarks skoler og fortæller eleverne, hvordan de klarer det problem. Jeg vil gerne sige tydeligt og stærkt, at det er utilstedeligt, at man gør noget sådant.

Til fru Inge Krogh vil jeg gerne sige, vi kan have forskellig opfattelse af, hvad der er et naturligt forhold til børnene fra familiens side, også et naturligt familieforhold. Det, jeg mener, er, at hvis familien har en restriktiv linje, en forbudslinje, over for sine børn i næsten alt det, som livet byder dem, når de kommer uden for familiens beskyttende rammer, så er det man får risikoen for, at det bliver det, der hedder den forbudne frugt: det, der var forbudt, det var det, der blev noget forfærdelig kedeligt noget senere hen.

Så til fru Inge Krogh igen. Jeg er egentlig bestyrtet over, at fru Inge Krogh, der er så velbevandret i leverskader i USA i spiritusforbudets tid, ikke har nogen som helst fornemmelse af, hvad der skete i forbudstiden i USA, med gangstervældet og med alt det, det førte med sig af forbrydelser af den ene eller den anden art. Jeg synes, fru Inge Krogh skulle læse lidt om dette ved lejlighed.

Må jeg så sige til fru Inger Stilling Pedersen, at jeg ikke har sagt, at loven ikke kan overholdes, men jeg har sagt, at hvis loven skal overholdes, så fordrer det bedre bevillinger til justitsministeriet og til politiet, og det er det, man altså også må have.

Hr. Alfred Hansen var skuffet over, at jeg ikke gik ind i en EF-debat, at jeg ikke gik ind i problemet om, hvorvidt vi støttede Frankrigs produktion af vin med deraf følgende leverska-

der og den slags ting, at jeg ikke tog kontant stilling til afgiftsforhøjelser. Ja, vi kan være skuffet på forskellige leder og kanter. Jeg kan måske være skuffet over andre ting, men jeg må så overlade til hr. Alfred Hansen at være skuffet over mig.

Hermed sluttede forhandlingen.

Formanden:

Der er ikke mere på dagsordenen.

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

Udv. for forretningsordenen (17/3 77):

Udtræder: Glistrup

Nyt medlem: Maisted

Kulturudvalget (17/3 77):

Udtræder: Ebba Strange

Nyt medlem: Ole Henriksen

Udtræder: Ole Henriksen

Ny stedf.: Ebba Strange

Folketingets næste møde afholdes i morgen, fredag den 18. marts kl. 11, med følgende dagsorden:

1) *Anden (sidste) behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning om beretning angående Nordisk Råds 1. ekstra session 1975 og 24. session 1976.

2) *Første behandling af:*

Forslag til lov om blyindhold m. v. i motorbenzin.

3) *Første behandling af:*

Forslag til lov om råstoffer.

4) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af byggelov. (Foranstaltninger vedrørende råstofforbrug m. v.).

5) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af arveloven [af Jens Møller m. fl.].

6) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af færdselslov [af Voigt m. fl.].

7) Valg af 1 medlem til landsnævnet for omni-
bus- og fragtmanskørsel (i stedet for
Jens Kampmann).

Mødet hævet kl. 16.14.
